

lluc

gener 77 | n° 666 | 30 pts

Ullada a Mallorca 76

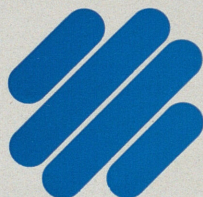

Forts com el talaiot perenne

La nostra presència a les Illes va ser
acollida amb un afecte fraternal.

Però no ens va sorprendre. Més enllà
del temps, ens uneixen uns sentiments que
encara són vius, latents, intactes, i
que donen una força perenne a la nostra amistat.

BANCA CATALANA

A les Balears

PALMA · INCA · MANACOR · SA POBLA · CAMPOS
MAÓ · CIUTADELLA · FERRERIES

LLUC

GENER 77

LLUC

Revista mensual, n.º 666
Any LVII

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de la Real - Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n.º 619
Telèfon 22 32 99
Palma

Director: Bartomeu Suau Tugores

Conseller-Delegat: Manuel Soler i Palà

Caps de Redacció: Josep M. Llompart i
Pere Llabrés i Martorell

Subscripció: 300 ptes. anuals

Estranger: 350 ptes. anuals

Preu de l'exemplar: 30 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. CC. - Balmes, 39
Dipòsit legal: P. M. 276-1958

Universitat de les
Illes Balears

Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colònia

1

—Sumari—

Pàg.

2 **Carta de l'Obra Cultural Balear al President del Govern:** sobre l'ús oficial del català a les Illes. Aquesta carta signada dia 4 de gener ha rebut a hores d'ara resposta de Presidència del Govern.

CORREU: Escola d'estiu, la segona?

3 **EDITORIAL: Crida a l'Assemblea per l'Estatut.** ¿S'iniciarà finalment la tasca de redactar un projecte d'Estatut per a les Illes, cosa que figura ja en els punts fundacionals de l'Assemblea democràtica de Mallorca?

BALANÇ 1976

4 **ECONOMIA: 1976: el final d'una recessió,** per Miquel Aleñar Fuster.

5 **POLITICA,** per Antoni Serra: **Valoració d'un any polític 1976.**

7 **MÓN DEL TREBALL, Mallorca 1976,** per Francesc Obrador.

9 **L'ESGLÉSIA NOSTRA a Mallorca 1976,** per Joan Darder Brotat.

13 **CONGRÉS DE CULTURA CATALANA: l'any 1977 serà l'any del CCC.** Xavier Garcia-Cassanyes us n'exposa la trajectòria a les Illes, el seu funcionament, activitats i perspectives per l'any que començam, que serà l'any del Congrés.

18 **AJUNTAMENT DE CIUTAT: Temps per a Paulí Buchens,** el batle que enguany ha polaritzat les tasques a Cort. Escriu Sebastià Verd.

19 **ESTUDIS. Don Guillem Cifre de Colònia. La seva doctrina i el seu temps.** Francesc Serra de Gayeta situa l'obra i el pensament del pedagog pollencí, fundador a la seva vila de la «Institució de Enseñanza de Pollença», segons els mètodes i els ideals de la «Institució libre de Enseñanza».

23 **Conversa amb Leopold Samsó.** Betlem Aguiló ha parlat amb el notable fotògraf català sobre la seva tècnica, ideologia, sentit de cultura, etc.

26 La Secció del Camp de l'Obra Cultural Balear presenta un article de Joan Llull i Grimalt: **La manca de capacitat decisòria del camp necessita una solució urgent.**

28 A Eivissa s'ha dedicat un **homenatge** popular a **Marià Villangómez**, col·laborador de la nostra Revista. Enric Ribas i Marí n'escriu la crònica.

AVIS ALS SUBSCRIPTORS

Al principi d'aquest any, l'Administració de LLUC s'ha vist obligada a pujar el preu de subscripció de 250 a 300 ptes. anuals. Estam segurs que els nostres subscriptors comprendran els motius d'aquest augment gens desmesurat. Confiam que segueixin contribuint al manteniment i difusió de la nostra revista perquè és el present i el futur de la nostra cultura el que s'hi està jugant. Pregam als nostres subscriptors que vulguin acceptar el cobrament que se'ls farà per correu o cobrador a partir del mes de febrer.

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5106526639

Carta de l'Obra Cultural Balear al President del Govern

Excm. Sr.

En compliment de l'acord pres per la Junta Directiva d'aquesta Associació en reunió celebrada el dia d'avui, i ratificant el telegrama adreçat a V.E. en data 7 de desembre de 1976, tinc l'honor de comunicar-li el següent:

L'Obra Cultural Balear valora positivament les recents declaracions fetes per V.E. de les quals es dedueix que serà reconegut i regulat l'ús oficial de la llengua catalana a l'antic Principat de Catalunya, per quant considera que les disposicions que es dictin en aquest sentit significaran una primera passa cap a la normalització del nostre idioma.

Això no obstant, la situació de normalitat lingüística, tant en l'aspecte jurídic com en el sociològic, no podrà ésser assolida en plenitud si ja de bon principi aquelles disposicions es limiten només a Catalunya i no es fan extensives a tots els territoris compresos dins l'àrea idiomàtica del català, és a dir, al País Valencià i a les Illes Balears. A tots dos països, la llengua catalana, en les seves respectives variants, és la forma d'expressió habitual de la majoria de la població i hi és cultivada literàriament, sense interrupció, de l'Edat Mitjana ençà,

havent donat a la literatura catalana els dos clàssics de més àmplia dimensió universal: el mallorquí Ramon Llull i el valencià Ausiàs March.

L'oblit d'aquesta circumstància frustraria, doncs, tota mesura que s'adoptàs encaminada a la plena normalitat de l'ús de la nostra llengua i produiria una profunda decepció en el poble de les Illes.

Per les raons exposades, l'Obra Cultural Balear, recollint el sentiment popular, reiteradament manifestat, demana que qualsevol norma que es dicti reconeixent o fomentant l'ús oficial de la llengua catalana sigui aplicable a les Illes Balears i al País Valencià.

Déu guardi V.E.

Ciutat de Mallorca, 4 de gener de 1977.

Vist i plau

EL PRESIDENT EN FUNCIONS
JOSEP MARIA LLOMPART

LA SECRETARIA
JOANA NICOLAU

EXCM. SR. PRESIDENT DEL GOVERN. — MADRID.

Correu

Escola d'estiu: la segona?

Ciutat, 1 de gener de 1977.

Sr. Director de la revista LLUC, li agrairia que publicàs aquestes línies:

A la Comissió Organitzadora de la II Escola d'Estiu de les Illes.

He llegit a LLUC del mes d'octubre de 1976, la vostra ressenya de com va ser la II Escola d'Estiu de les Illes, i ja que ara feis una crida oberta a tothom per a una pròxima participació, voldria contribuir a aquesta reflexió pública com un dels assistents més.

Primerament, deis que teniu «notícies que abans hi havia hagut altres escoles d'estiu, però... no coneixem bé la seva història»... Vos diré que és una llàstima que si un dels objectius de la II Escola d'Estiu era «donar informació sobre diversos aspectes de les Illes», no hàgiu arribat a conèixer la història d'unes Escoles d'estiu anteriors, i de les quals vosaltres continuau utilitzant el nom i la finalitat amb què es varen iniciar i realitzar —les de Mallorca dels anys 1968, 69, 70 i 71, i una a Menorca—. Per això, no estic d'acord amb la utilització del nom de **Segona Escola d'Estiu de les Illes**. Les altres quatre o cinc Escoles D'Estiu estaven obertes a totes les persones dedicades a l'ensenyament, fossin de la Illa o lloc que es volgués, i sense perdre l'enfocament orientatiu cap a la realitat nostra, per això es feien en la nostra llengua i hi havia entre altres aspectes pedagògics: geografia, història, sociologia de caïres i perspectives illenques. Entre els que actuaven de responsables d'alguns d'aquells

cursets hi havia: N'Encarna Viñas, Na M.ª Antònia Pujol, En Nicolau Llaneres, En Toni Tarabini, etc., que també han donat conferències o cursets a la «Primera» i «Segona» Escola d'Estiu.

Això, no ho dic per a que es reivindicui un nombre: si és la que fa dues o la que fa sis, sinó que veig que per donar a conèixer millor als ensenyants «l'entorn a on treballen» i per a un funcionament més madur de les Escoles d'estiu, no podem prescindir d'unes experiències educatives que ja són part de la història de la pedagogia illenca, i que les hem de fer servir ara per revisar amb esperit crític el que va poder passar per a que acabassin, per tal que no pugui tornar a passar: personalismes? manca d'un equip organitzatiu estable? unes circumstàncies difícils? manca d'una alternativa i desorientació davant la propaganda i els cursets del M.E.C. quan apareixia la Llei General d'Educació? manca de reflexió global sobre les necessitats i funció de l'ensenyament a la societat illenca? ¿més necessitat d'experiències pedagògiques a l'abast dels mestres? etc...

En segon lloc, deis, també que: «el major fracàs que hi hagi pogut haver ha estat la no participació de la gent», «la gent s'ha inhibit de tot el que passava allà dins», «han fet crítiques però no han donat solucions».

Aquestes afirmacions ens han de dur a recapacitar que «s'aigo no se perd mai per un sol costat», i que la no participació personal i col·lectiva pot respondre no tan sols a una deixadesa o a una manca d'agudes crítiques dels assistents, —cosa, per un altra part, no gens extranya dins una societat conservadora i autoritària com la nostra—, sinó que pot requerir també un estructuració i organització molt pràctica que sapiga interessar-los i

fer-los participar. ¿Per què a les xerrades sobre sexualitat hi assistia tanta de gent i es feien tantes de preguntes? L'explicació més evident és que la gent tenia ganes d'aprendre, de parlar, però a partir de les seves inquietuds vitals, una d'elles en aquest cas: la sexual. ¿Per què, doncs, no estudiar i no demanar, ara ja, quins aspectes o temes de pròxims cursets es voldrien tractar i estudiar tots junts com a persones i com a professionals de l'ensenyament?

Com a una possible alternativa, entre moltes altres, de la pròxima Escola d'Estiu, veig la necessitat de:

—Crear, fomentar i aglutinar grups de discussió sobre temes pedagògics a partir de les necessitats i experiències reals dels ensenyants en la seva pràctica: Com es fa la didàctica de les matemàtiques i com s'hauria de fer?, qüestions de l'aprenentatge de la llengua, d'expressió artística, de sociologia de l'educació, d'organització, sindicació i reivindicació dels ensenyants, etc...

—Que les línies bàsiques organitzatives de la propera Escola d'Estiu es moguin a dins una plataforma **unitària**, es a dir, obertes a diferents corrents ideològiques de discussió i decidides sense cap monopolització per part de cap entitat o institució.

Les Escoles D'Estiu són i han de ser de tots i per a tots els ensenyants de les nostres Illes, i com deis «una ocasió de trobar-se, parlar i discutir els problemes que hi ha dins el camp de l'ensenyança, a nivell pedagògic, professional, organitzatiu».

Res més, només esperar que aquest hivern treballlem tots els ensenyants units, per a poder intercanviar criteris a una pròxima Escola d'Estiu.

UN ENSENYANT

Crida a l'Assemblea per l'Estatut

editorial

Un dels punts fundacionals de l'Assemblea Democràtica de Mallorca proclama el dret de l'autodeterminació del poble de les Illes. D'acord amb aquest pressupost de principi, l'Assemblea va assumir l'obligació conseqüent de redactar un projecte d'Estatut que seria ofert al poble en el moment que l'accés a la democràcia fos una realitat.

Fins ara, cal lamentar que, massa preocupada per burocratismes interns, l'Assemblea no s'havia plantejat dur a terme immediatament el compromís assumit.

No sols això. També cal lamentar la ignorància i despistament que la dita Assemblea demostrà en els diversos contactes amb organismes unitaris a nivell de l'Estat espanyol.

Ara alguns elements, de professió sucursalista, d'incidència greument pertorbadora, han sortit de l'Assemblea. La reacció d'aquesta sembla esser, a hores d'ara, ben positiva per referència a la consolidació de l'intent d'afermar la personalitat del nostre poble. L'Assemblea democràtica de Mallorca sembla ja ben disposada a dur endavant, com objectiu prioritari de la seva tasca, l'autonomia de les Illes i la redacció del projecte d'Estatut.

Agraïm, en nom del nostre poble que espera fa tant de temps el reconeixement de la pròpia personalitat, aquesta voluntat renovada i encoratjant l'acceleració d'aquest treball tan necessari.

Es ben comprensible que els partits polítics, ara, estiguin capficats en la preparació de

les eleccions. Però creim que afrontar l'autonomia i l'Estatut és una tasca inajornable. Per diversos motius. Després de les eleccions ens trobarem amb el mateix problema. Ajornar-lo, doncs, serà sempre una pèrdua de temps, fer marxa enrera. Amb tot això, es perdria un temps irrecuperable.

Si té un sentit, si ha de tenir una eficàcia l'Assemblea democràtica de Mallorca, s'ha de demostrar precisament en aquesta tasca d'assolir uns objectius a llarg termini, com és ara el que estam proposant i urgint.

Recordem que l'Estatut del 31 va ser potenciat inicialment per associacions cíviqes (com és ara l'Associació per la Cultura de Mallorca, la Cambra de Comerç...). Que ara els polítics, ja que tenen l'Assemblea, s'hi esforcin per oferir una alternativa verament democràtica per al nostre poble.

Quant a la definició i a la trajectòria dels diversos partits, l'Estatut pot esser una avençesa per llimar asprors, aglutinar esforços polítics, i en definitiva constituir una possibilitat de coordinació de les nostres Illes, objectiu aquest preterit tantes vegades, font de malentesos i confusions, que d'una vegada per sempre haurà de ser plantejat amb serietat, realisme i amb un autèntic esperit de servei a un poble, esqueixat i malmès tantes voltes per la història, però cridat ara a un renaixement democràtic en tots els ordres, obert a un esdevenidor que esperam més propici per l'afermament de la nostra identitat nacional.

ECONOMIA

1976: el final d'una recessió

Sens dubte és precipitat intentar fer avui i ací un balanç del que ha estat l'economia mallorquina a 1976. Les dades necessàries no són encara disponibles i no ho seran fins d'aquí a tres o quatre mesos. Per això en aquests moments solament podem fer una aproximació en termes subjectius al que hom creu que ha estat l'any 1976 per a l'economia de l'Illa. Dit amb altres paraules: tenim solament una impressió sobre el contingut econòmic de 1976, basat en apreciacions pròpies, mancades de clarificació, maduració i sobretot de confrontació amb dades objectives. Situats en aquesta perspectiva sols gosarem dir algunes coses: les següents.

La renda regional mesurada en termes de P.R.B. (producte regional brut), que s'havia reduït en torn a un 8 per cent a 1974 i quelcom més al llarg de 1975, va suportar un nou retall en el 1976. Però aquest fou de quantia molt menor que en els dos anys anteriors. La gran baixada dels anys 74 i 75 va ésser conseqüència de la progressiva reducció de la inversió fins que aquesta variable es va situar a nivells pràcticament iguals a zero, abans que començàs l'any 1976. Per això la reducció aquest any del P.R.B. cal artibuir-la a una reducció del consum turístic, derivat d'una menor aflluència de visitants, a una contenció del consum privat i al manteniment al seu nivell habitual del consum públic.

La pèrdua de llocs de treball que va començar a 1974 i va seguir a 1975, no va desaparèixer a 1976 però canvià algunes de les seves característiques més específiques. La gran pèrdua de llocs de treball (quasi 30.000) registrada en el bienni 74-75 va ser una de les conseqüències més paleses de la desarticulació de l'aparell productiu del nostre sector d'edificació i dels seus sectors afins i tributaris. A 1976 la reducció de llocs de treball tingué el seu origen principal a altres fonts: la reducció de la plantilla regional ocupada en serveis pròxims al turisme (restaurants, bars, comerços perifèrics) i a la mateixa hosteleria, però sobretot en un esforç molt ample, sostingut i retingut, a les empreses privades de tot ordre, derivat del desig (i de la necessitat) de reduir costos i augmentar la productivitat del factor treball. Per aquest camins arribam a la fi de 1976 amb un atur de l'ordre de les deu mil persones, malgrat que hagi existit una des-immigració notable i una certa reducció de la població resident.

El balanç teòric consolidat i integrat de totes les empreses de l'Illa s'hauria de tancar a 1976

amb un saldo molt acostat a zero. Amb unes altres paraules, la suma de les explotacions econòmiques insulars donaria per a 1976 un resultat nul (ni pèrdua ni benefici), que explicaria el grau de tensió social existent en els nostres indrets a la fi de l'any.

Resumint, al 1976 l'economia mallorquina va seguir en recessió, però els ritmes foren molt menors que en els dos anys anteriors. La crisi es va aguditzar i els problemes generals s'agreuaren, però la situació general presentà símptomes clars que s'estava tocant el fons, que la nostra economia s'acostava a un punt d'inflexió. A l'Illa tancàvem l'any 76 en un ambient enrarrit per mor del desànim dels empresaris i l'alarma d'alguns (pocs), que enfront de la gravetat de la situació no eren capaços de comprendre que els nostres processos econòmics de recessió no solament no eren acumulatius, sinó que possiblement a les darreres setmanes del 76 estaven assolint una fase estacionària. Greu, però estacionària. Greu, però sense l'horitzó d'un apocalipsi. Greu, però sense la imminència d'un colapso. Greu, però sense l'auguri de una catàstrofe.

A les acaballes del 76 la situació de la nostra economia, per tant, es caracteritzava per un clima de desànim molt difós, coherent amb el desgast de 36 mesos de recessió ininterrompuda; per una situació real de sosteniment, perquè les funcions econòmiques havian arribat a uns nivells de deteriorament superiors als que serien normals en una conjuntura de mera fallida de l'expansió turística; i per una situació real pròxima a un equilibri, dolorós però relativament estable, al existir una certa possibilitat que es facin coherents en aquest nivell les mesures de les nostres principals variables econòmiques.

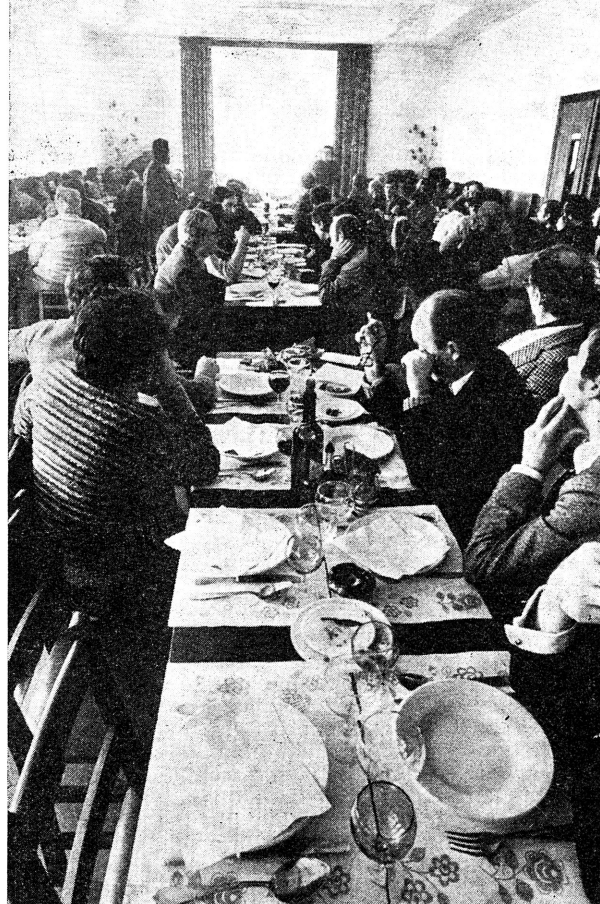
Volem posar de relleu que, al marge del que va succeir a 1976, l'economia de les Illes disposa d'un capital hotelier i turístic, considerable i indubtablement útil. La seva adequada explotació en condicions millors a les dels últims anys, ha de fer que sigui no solament possible, sinó també raonable pensar que a mig termini hi cap un increment del nostre nivell d'activitat econòmica i per tant una certa normalització de la nostra economia. Les seves pautes seran molt diferents de les dels anys 60 però no per això seran insuficients tot just d'entrada per a alimentar i mantenir una dinàmica bàsicament equilibrada.

MIQUEL ALENYAR FUSTER

Antoni Serra

Valoració d'un any polític 1976

Trobada de polítics dels Països Catalans a Cura
(gener 1976)

Se'ns ha acabat un any i ara cal improvisar-ne un altre de nou. Jo crec que molts voldríem que el model que fa poc ha desaparegut entre penes i glòries, però amb esdeveniments importants i trascendents. estàs per a ésser historiografiat, sense la possibilitat de repetició. I que juntament amb l'any i el model també hagués periclitat el sentit de la vella època de les tenebres.

D'ençà de la mort del general Franco, sembla que a nivell de l'Estat espanyol —més ben dit, dels seus dirigents «oficials», encara que no de tots ells, perquè n'hi ha que es mantenen insubornables aferrats a nostàlgies més o menys esfereïdores i triomfalistes: Girón, Blas Piñar, etc.— hi ha hagut una voluntat decidida i urgent d'oblidar i d'esborrar els trets més notoris d'un règim personalista i dictatorial. Ara, gairebé tothom és demòcrata de tota la vida. El passat, segons l'esquema de la reforma, és una cosa irrepètible, que cal oblidar com a imatge i com a símbol. La monarquia, instaurada paradoxalment pel passat que ara vol desdibuixar-se com més aviat millor, ha d'oferir una aparença, una imatge, sensiblement diferent: liberal, amable i capaç de comprendre. El rei ha d'estar per damunt del joc polític. N'ha d'ésser l'àrbitre. En el moment oportú ha de representar l'equilibri, la serenitat, el repòs dels guerrers. Per tant, aquella simbolo-

gia que podríem concretar en frases com aquesta: «Es Franco que, montado a caballo, dirigiendo y alentando una Cruzada santa, entra glorioso en el Palacio de los Papas» (1), ja no és estètica, ja no s'usa, almenys externament. El president Suárez hi ha contribuït d'una manera sensible i eficaç. I així, una monarquia que semblava insostenible, a la qual gairebé ningú —caldria rellegir el material polític clandestí que es publicava anys enrera— concedia estabilitat ni viabilitat, crec que avui per avui es presenta consolidada, amb un suport social vàlid. Almenys, està per damunt del joc polític del carrer.

El president, així mateix, ha jugat fort i bé des de la perspectiva reformista. Ens ha demostrat que, com a polític, no és gens menyspreable, sinó més aviat el contrari. A l'enfront, ha tingut una oposició dèbil, per incoherent, a la qual ha mancat imaginació o capacitat de dur la lluita al terreny que més li convenia. D'aquesta manera, Adolfo Suárez, que semblava un home anodí, ha aconseguit durant la transició aquesta, entre converses priva-

des i signes insòlits més que no coses concretes, dividir l'esquerra (els flirteigs del PSOE, neutralització del PCE i aïllament de l'esquerra de més enllà del PCE) per a poder jugar-hi millor, més còmodament (vegeu el tingladisme de la UOD), segons el vent que li era més favorable.

MALLORCA I LA VENDA DE LA QÜESTIÓ NACIONAL

Naturalment, tot el que diem abans ha tingut repercusió, i grossa, a les Illes. Jo diria fins i tot que som els que n'hem sortit més afectats, sobretot perquè l'espectre polític que actua entre nosaltres té majoritàriament i tradicionalment el signe de la sucursal.

Aquest any '76, que ha estat l'any del referèndum i de la reforma, ha estat també l'any de les confusions, del revisionisme, dels canvis de camisa accelerats. A Mallorca, però, ha tingut una característica inquietant: la venda de la qüestió nacional, cosa que pot dur-nos a conseqüències imprevisibles de moment. Això ha anat posant-se més de relleu, a mesura que es perfilen les anunciades eleccions a nivell d'Estat. El partidisme i el protagonisme s'han aliat per a rebaixar plantejaments. L'esquerra ortodoxa dels Països Catalans —fins i tot determinada esquerra heterodoxa, diquem-ho així—, que, en certa ma-

(1) «Franco. Conferencia pronunciada el día 14 de noviembre de 1942. Última del ciclo organizado por la Delegación Provincial de Educación Popular» del doctor Antonio Sancho, canonge magistral i delegat provincial d'E.N. Fou publicada a Ciutats pel Círculo de Estudios, 1942.

nera, havia assumit la nacionalitat com a element de lluita política, darrerament ha sacrificat el vell objectiu popular, és a dir, que l'ha convertit en un element negociador, i l'ha arraconat, no sé si temporalment o definitivament, per tal de poder entrar en el joc de la política estatal. No sé si ho volien o no, però la realitat és que han quedat involucrats dins la maniobra suarista i és de suposar que no s'en desferraran així com així.

1976 també ha estat l'any en què han sorgit noves alternatives polítiques a Mallorca, després de la trobada d'instàncies unitàries dels Països Catalans a Cura (gener de 1976). Opcions polítiques noves, que tenien, com a denominador comú un plantejament autònom i que corresponen a les sigles PSI, PSAN, GASI i MCI, mentre d'altres grups, com el Partit Carlí, s'inserien o aprofundien en la qüestió nacional. La FSB-PSOE i el PCE a les Illes anaven fent equilibris, unes vegades subtils, d'altres, absolutament barroers, per ajornar fins a extrems inversemblants tota discussió autònoma. La història, més aviat desesperant, de l'Assemblea Democràtica de Mallorca, en podria ésser un exemple vàlid.

A finals d'any, l'horitzó torna al lloc de sempre: la política sobre-estructural i estatal. Però, mentre es produeix això en els partits que acabam d'anomenar, resulta que altres, com el PTE, que no tenien ni poc ni gens elaborada o plantejada la qüestió de les nacionalitats, han iniciat un procés de reflexió i sembla que tenen ganes de dir-hi la seva. De fet, el PTE, juntament amb el PSAN, MCI, PSI, etc., són els partits que estan veritablement interessats, segons diuen, a revitalitzar l'Assemblea de Mallorca i el Consell de les Illes, com a plataformes d'estudi, de divulgació i de lluita per l'autonomia.

El moment present és prou important com per reduir el camp polític de les Illes a una simple plataforma electoral. Dit d'una altra manera, crec que els mallorquins no haurien de fer just el paper de **votadors mecànics** d'alternatives exòtiques, és a dir, foranes. Si això succeïa, el divorci existent entre interessos populars i sectors d'avantguarda que els partits representen no faria més que incrementar-se, en lloc de disminuir.

CAL CREAR LES CONDICIONS

Són prou coneguts els arguments dels sectors polititzats i bàsicament influenciats per les centrals més o menys madrilenyes: això no és Catalunya, això no és Galícia, això no és Euzkadi. Aquí no hi ha unes condicions mínimes objec-

tives per a emprendre amb garanties el desenvolupament del procés autonomista o estatutari. Aquests arguments deuen haver estat els més emprats al llarg del 76. Que sonin a apolítics, a anti-marxistes o que reflexin una ignorància històrica voluntària, no hi fa res. En política la manca de condicions objectives no pot conduir a marginalitzar la problemàtica que té plantejada una societat i un poble, quan aquest, per raons repressives i alienadores, no en pot ésser conscient, sinó que cal ajudar a crear aquestes condicions òptimes. Si no, per aquestes cin-cenes, a l'època del franquisme esplendent, els partits polítics haurien d'haver abandonat la lluita per la democràcia, ja que les condicions objectives no eren precisament gaire favorables. Les condicions no surten per encanteris ni per generació espontània, sinó que es creen quan responen als interessos més elementals de les classes populars. No fer-ho representa, al meu entendre, afavorir i participar de l'opressió i alienació.

En aquest any de franquisme sense Franco hem vist a Mallorca com la classe política, o una determinada classe política ben alligada, no demostrava cap interès per aclarir els aspectes més elementals i més bàsics. Per això ha estat l'any de la incoherència, del cansament, de la confusió, dels desenganys, de les desercions... Han sortit partits, s'han esfondrat partits. Avui uns obrien negociacions per establir aliances, demà les desfeien. Han augmentat les especulacions i les xerrameques, han aparegut qüestions personals irreconciliables i, com a resultat del bullit, el panorama polític de les Illes no ha canviat sensiblement. Aqueixa etapa de tolerància dels partits, sense que això hagi suposat la desaparició de la repressió, ha servit per a posar de manifest la gran divisió de l'esquerra, cosa que ha dificultat extraordinàriament les accions tàctiques conjuntes. En resum, un espectacle més aviat trist i boirós. Tal volta és que els nostres polítics s'estimen més cuidar la imatge personal, el **sex-no**l provincial, que no cohesionar l'oposició al voltant dels interessos mínims, però populars. La petita vanitat provinciana és una arma amb la qual compta també el centralisme.

NO HI HA FINAL DE TRAJECTE

Estic perplex, i ho dic sense vergonya, veient la nostra panoràmica política, sobre tot, si me'n record de la famosa trobada de Cura —insistec una vegada més— i comprovant que, a excepció feta dels avenços que implica la dinàmica pro-

pia de la quotidianitat, les nostres opcions polítiques són molt més endarrerides que les que plantejàvem a començaments dels anys trenta. I per afegit, no sé si per ignorància involuntària o deliberada, no coneixem tampoc la situació en què ens trobàvem aleshores ni les perspectives que es preveien.

Vull dir amb això que frenar el procés de discussió sobre l'autonomia, l'autodeterminació, l'autogovern i la redacció d'un avantprojecte provisional d'estatut, només pot fer-se des de posicions anacròniques (l'anacronisme no és privatiu de ningú i també a l'esquerra n'hi ha, d'actituds passades de rosca) o des de posicions rigorosament «oficials». Sempre havia cregut que la història servia per alguna cosa més que per aprendre la llista dels reis gots o dels Austries o dels Borbons. Darrerament, a la vista dels esdeveniments, ja no estic molt segur que això sigui vere.

Si l'any 31 estàvem embarcats en la discussió de l'Estatut, si el fet autònom i la qüestió nacional foren actualitat vivent, amb l'esperança de recobrar l'antic suport popular, avui no ens podem permetre el luxe de dir que això pertany al terreny folklòric de la història o de silenciar-ho (jo recomanaria a la nostra classe política que llegeixi, encara que només sigui per divertir-s'hi, els centenars d'articles i informacions que es publicaren als mitjans d'informació durant la dècada dels trenta sobre aquests aspectes). ¿O és que quaranta anys de franquisme ens han anul·lat com a poble?

Cal cercar una solució política al problema de l'autonomia. Quan la reforma suarista és un fet, no es poden ajornar les opcions pròpies de les Illes. Acceptar l'ajornament és posar l'economia i les classes socials de Mallorca i de les illes en general en un gran risc. És a dir, significa no estar a l'altura de les circumstàncies històriques que ens han tocat de viure. I si la classe política d'esquerra (amb tots els matisos que vulgueu) es mantén dins la inoperància de l'any 76, crec que la dreta —almenys aquella que ja ha mostrat les dents regionalistes— pot jugar el paper autònom amb garanties de rendibilitat. Quan ens hi trobem, deman per endavant que ningú s'estiri els cabells ni tampoc que nngú digui allò tan «canyí» que «el nacionalisme és cosa de la burgesia», etc., etc., etc.

Antoni SERRA

Francesc Obrador

Món del treball Mallorca 76

Cert que podem parlar de l'any 76 com a punt de referència per moltes coses, i també pel Moviment Obrer de l'illa. Si ens param i analitzam Gener del 76 i Gener del 77 el panorama sindical i polític ha canviat totalment. Han canviat les estructures i les persones. Ahir una gent estava a un lloc i avui a un altre, les sigles que es manejen pels diaris locals ja no són les mateixes. Què ha passat...?

Concretant-nos al Sindicalisme, encara que no podem oblidar les interferències amb els aspectes polítics i socials, vegem el panorama del Gener 76: El Moviment dels treballadors al centre pràcticament amb els aturats, inicis d'Assemblees als sectors de Construcció i Hosteleria, molt marcats tots per la lluita del dret al «Seguro Desempleo para todos», concentracions i mobilitzacions entorn a l'Amnistia, i prou. L'única estructura sindical que apareix com a tal són les UTT, lligades a un moviment, no organització, encara difuminat de CC.OO.

Podríem, per millor analitzar, dividir les mobilitzacions sectorials, que certament han estat desvinculades les unes de les altres, amb excepció del 12 de novembre.

Hosteleria, potser hagi estat el sector dominant, lògic dins el nostre sistema econòmic. Comença per les lluites pel «seguro de Desempleo», però que una vegada aconseguit, d'una manera intel·ligent, surt d'aquest tipus de mobilització, per iniciar la lluita per la modificació de les condicions econòmiques i socials del propi sector. Assemblea a l'Auditori amb prop de 3.000 tre-

balladors, les dues manifestacions multitudinàries, així com la Setmana Santa, passaran a la història del Moviment Obrer Mallorquí com a fets importants. Segueixen fets no tan lluits però sí molt importants: les assemblees als pobles; Sóller, Alcúdia, Son Servera, Calvià (Peguera i Magalluf), Esporles, Pollença, S'Arenal de Llucmajor, Assemblees a barris, i de Ciutat a quasi un centenar d'hotels sense oblidar les assemblees a Menorca i Eivissa; la lluita contra el tancament d'hotels, amb les dues assegudes davant Delegació de Treball. Tota aquesta pràctica continuada servirà per consolidar el Moviment a Hosteleria i les seves estructures. Avui centrades en l'Alternativa per Sindicat Unitari i Democràtic (ASUDTH).

Construcció comença l'any amb mobilitzacions entorn al Conveni Col·lectiu. Lluita pel «Seguro Desempleo», Assemblees a Sindicats, a Menorca i Eivissa, Manifestació pels carrers de Ciutat, etc... Després vingué l'intent de tancada a Sant Miquel dels treballadors acomiadats d'Huarte, i el tancament amb concentració dins el Palau Episcopal. Les discussions internes dins la pròpia UTT i la manca d'objectius clars, han fet que el sector quedàs aturat enfront del Laudo de Delegació de Treball a totes totes injust i insuficient.

Metall, a partir d'una assemblea àmplia a Sindicats, prengué per primera vegada, presència pública dins aquest any, el motiu fou el Conveni Col·lectiu, que també va acabar en Laudo. D'aquest fet sorgí la lluita a «Astilleros de Mallorca», on es concretà amb una va-

ga d'hores extres, davant això l'Empresa acomiadà contractes, i es produí vaga total durant dos dies, que acabà amb reincorporació de tota la plantilla amb un acomiadat que la Magistratura ha jutjat improcedent.

El dia 12 de Novembre, Mallorca s'afegí al moviment general convocat per la Coordinadora d'Organitzacions Sindicals (C.O.S.) a nivell d'Estat. A la plaça d'Espanya es reuniren treballadors, estudiants i poble en general, intentaren manifestar-se, hi va haver cops, corregudes, detencions... i donàrem la nota a nivell d'Estat. Uns intentaren treure-hi el suc i altres se sentiren manipulats i enganyats.

Hi ha hagut vaga de mestres estatals, mobilitzacions d'ensenyants en general a nivell d'UTT, Assemblees a Sindicats, de comerç, banca, etc., escrits a la premsa... Això podríem dir que ha estat el resum de fets. Ara bé, aquest any no es pot parlar només d'increment de fets, és necessari concretar el que ha suposat a nivell d'estructures sindicals, concretament, quines alternatives sindicals es prefiguren a Mallorca i al conjunt de les illes.

Sols a nivell de sigles podríem parlar d'una floració. A principis d'any se sentia parlar de CC.OO. i quasi res més, amb excepció de les UTT. Ara ja parlam amb tota normalitat de UGT, USO, Alternativa per un Sindicat Unitari i Democràtic dels treballadors d'hosteleria, Plataformes Anticapitalistes... i darrerament de CNT i comencen certes agrupacions sindicals nascudes dels sindicats verticals de sempre. Això suposa parlar d'uns moviments sindicals autònoms i d'altres centralistes. El fet que CC.OO. seguint les directrius del P.C.E., es construís com a Central Sindical, sense cap tipus de discussió democràtica, va fer que molts que abans hi havien estat, sortissin reforçant la USO o l'Alternativa d'Hosteleria, i afavorint el creixement de l'UGT i la seva implantació a alguns sectors.

Ara bé, el nou any 77, hereu directe del 76, és a on es lliurarà la batalla sindical, sempre a nivell d'estructures, entre les Alternatives Autonomistes i centralistes, siguin del grup que siguin. Es defensa l'Autonomia Política i Econòmica per quasi tots els grups d'esquerres, almenys de paraula, però quan a qualque grup se li parla d'Autonomia Sindical, es posen nerviosos, i **han d'apel·lar als eslògans de sempre** damunt l'internacionalisme de la classe obrera.

L'Autonomia Sindical a dos nivells, d'Estat i de Partits, potser siguin el tema més important d'aquest any que comença, i de la seva resolució sorgiran les formacions sindicals amb força real o sols aparent. Crec que no hi pot existir un fort moviment sindical arrelat aquí i amb respostes clares, de classe, democràtiques, o socialistes, **si les seves estructures, els seus estatuts, els seus programes, no són discutits, païts, fets i pensats aquí.** No hi podrà haver un real implantació del Moviment Obrer, si no són els propis treballadors seguint el seu instint i consciència de classe que decideixin les seves qüestions i resolucions dintre de les seves organitzacions sindicals, deixant als partits polítics les seves tasques pròpies.

No estic parlant de la despolitització dels treballadors i de la tasca que han de prendre als partits amb aquests fets. Sinó del perill que hi ha després de tant de temps de clandestinitat dels partits polítics obrers, de creure's que poden seguir igual, instrumentalitzant-ho tot. Això ja ha passat. Ara hem de començar a construir, respectant les autonomies de tot, i especialment del moviment sindical. L'internacionalisme de la classe obrera neix sempre de la convicció de llibertat del poble i del respecte mutu. Si es diu que pel nostre poble no hi pot haver llibertat sense autonomia, es podria dir que no hi haurà llibertat sindical, sense autonomia sindical.

FRANCESC OBRADOR

A la fi s'ha publicat el llibre que tothom demanava:

DICCIONARI CASTELLÀ - CATALÀ

per **FRANCESC DE B. MOLL**

Més de 50.000 paraules castellanques amb les equivalències que tenen a les nostres Illes, a Catalunya i al País Valencià.

És una publicació de l'EDITORIAL MOLL

Distribució: LLIBRES MALLORCA. Fortuny, 5. Ciutat de Mallorca

L'Església nostra

a Mallorca 76

per Joan Darder Brotat

L'any 1976 no ha estat buit per a l'Església de Mallorca. Han abundat les trobades, reflexions, discussions més que noves accions seguint la doble fidelitat a l'Evangeli i al poble del nostre temps. Però crec que aquesta asseguda, escoltant i parlant, no és estèril i diria fins i tot que no en podem prescindir. Es veritat també que n'hi ha que no hi volen prendre part. S'han endurit en el seu individualisme o en el seu búnker col·lectiu. Tampoc podem oblidar —encara que quedin fora d'aquesta crònica— les obres de misericòrdia cap als pobres i marginats on hi juguen un bon paper, lluny de la publicitat i dels interessos de partits, bon nombre de les nostres religioses.

TANCAMENT A SANT MIQUEL DE PALMA

L'any començà amb un conflicte. A Sant Miquel hi va molta gent per allò de ser una parròquia molt cèntrica i tenir la imatge de la Mare de Déu de la Salut. Però per primera vegada dins la nostra moderna història hi entrà un grup nombros d'obrers disposats a quedar-s'hi dedins fins que la Comissió negociadora dels seus problemes tornàs de Madrid amb solucions raonables. 33 hores justes passaren 42 obrers tancats dins Sant Miquel.

El que més cridà l'atenció va ser la desafortunada intervenció del Governador Civil, Don Carlos de Meer. No va permetre que s'entràs menjar ni flassades a dins l'església, i 2 ó 3 hores abans que els tancats sortissin voluntàriament, els va treure per la força d'orde públic. Ho va acabar d'enconfitar tot amb les dues entregues de **Notes** a «BALEARES» i «ULTIMA HOR9», una d'elles titulada: «VERDADERO RELATO DE LOS HECHOS OCURRIDOS EN LA IGLESIA DE SAN MIGUEL LOS DIAS 13 Y 14 DE ENERO. REPLICA A LA NOTA DEL OBISPADO DE MALLORCA». Digna tant aquesta com la referent a Sindicats de figurar a una antologia del disbarat, de la picaresca o de la novel·la-ficció. El «DIARIO DE MALLORCA» deia en una editorial: «lo grave de esta versión no es su lenguaje impolítico, sus citas evangélicas disparatadas dentro del contexto general o sus juicios inexactos de valor. Lo grave es que es una versión falsa». Per RADIO NACIONAL el Governador tractava de mentidera l'explicació del Bisbe i deia que si bé les relacions amb ell no restaven rompedes, sí molt deteriorades. El dit Governador, poc després, va ser relevat del seu càrrec en bé de la província.

L'any 1976 s'estrenà amb un conflicte: obrers tancats a Sant Miquel

El protagonista de l'Església en aquest afer va ser el Vicari Episcopal, Don Joan Bestard Comas, encarregat pel Bisbe de les qüestions socials. Don Teodor es trobava aquells dies a la seva Administració Apostòlica d'Eivissa i amb febre al llit. El comunicat firmat pel Bisbe i el seu Consell Episcopal, sobri i valent en aquelles circumstàncies, va tenir ample ressò nacional i ha servit de model a diversos bisbats espanyols en circumstàncies semblants. Apurant la crítica, l'extrema esquerra clerical trobà aquest Comunicat episcopal massa jurídic i hauria volgut que la institució eclesial començàs per repartir els seus béns.

La majoria de les esglésies llegiren íntegrament el Comunicat episcopal o almenys els criteris pastorals. 55 capellans firmaren una carta adherint-se a aquests criteris, com també el Consell de Pastoral de L'Encarnació, protestant de l'entrada de les forces d'orde públic al temple malgrat la categòrica desautorització de l'autoritat eclesiàstica. La recollida de firmes es féu amb menys de 14 hores. Se n'haguessin recollit moltes més de disposar d'un dia sencer. El rector i

vicaris de Sant Miquel no firmaren aquest ni altre escrit sobre els fets.

LA SETMANA DE PASTORAL URBANA DE PALMA

La Història de l'Església de Mallorca de l'any 1976 no se podrà escriure saltant per damunt el fet de la Setmana de Pastoral Urbana. Es ver que ho diu qui hi té part interessada: l'únic membre del Comitè preparatori que no tenia dret a vot i era Secretari de la Setmana.

S'ha escrit molt damunt aquestes jornades pastorals que tingueren una assistència mitja de 155 persones, 111 d'elles amb dret a vot per esser de Palma. Podeu veure: «Boletín Oficial del Obispado de Mallorca», julio 1976; Joan Bestard i Joan Darder en «Ecclesia», 9 octubre 1976, pp. 23-27; articles de Joan Darder en «Diario de Mallorca», 1, 8, 15 i 22 d'agost de 1976. Als dos extrems de la crítica a la Setmana s'hi posaren Don Bartomeu Bennàssar en els seus durs escrits a «Cort» i, d'altra banda, la carta dels «rectors del Pentàgon» (Sta. Eulàlia, Sant Miquel, Sant Nicolau, Sant Jaume i Sta. Creu). Aquesta carta, a-

dreçada en principi al Sr. Bisbe, i divulgada pels seus autors pel sistema de les fotocòpies, ha tingut la sort de no veure's publicada. Fins aquí ha arribat el seny dels seus autors i, el que és més meritori, dels seus adversaris. Un psicòleg, jutjant pel text de referència, diagnòstica «frustració i repressió» en els seus autors. Tanmateix té el regust agre de la impotència que tendria remei, compartint amb humilitat i fraternitat el que tenim i cercam.

La Setmana de Pastoral de Palma nasqué de l'interés del clergat parroquial de Ciutat d'anar cap a una pastoral de conjunt, més coordinada i fraternal. La preparació va córrer a càrrec d'un Comitè preparatori (16 membres) i d'una Secretaria (3 membres).

Damunt els 6 temes elegits pel clergat hi treballaren 6 Comissions de ponència, integrades també per religiosos, religioses i seglars. Sobre els seus esquemes i qüestionaris es recolliren 485 contestes (85 de col·lectives i 400 d'individuals). Respondre'n una suposava un parell d'hores de reflexió. Amb l'ajuda de tot aquest material de la base i segons el seu bon criteri, cada Comissió, exceptuada la de «Comunicació de béns i Economia» va presentar una ponència, entregada per escrit als membres de la Setmana.

Un sector del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca es considerarà marginat de la preparació de la Setmana sense que el satisfés les explicacions i ofertes de col·laboració donades. Una altra part va aportar-hi la seva valuosa dedicació.

Del 5 al 9 de juliol treballarem de veres al Seminari Nou en grups, ponències, conclusions. El clima humà fou de gran diàleg i fraternitat. Algun seglar demanà vacances a la feina per poder assistir a totes les jornades. En dos moments saltaren els nervis. A primer dia un dels setmanistes féu una pregunta insistent i coneguda: «hem vingut per escoltar una melodia o disposats a refer les relacions d'una família desunida?». Volia una trobada més vitalista i amb menys programació «reformista». Alguns ho conside-

raren un atac als sis mesos de preparació. I al darrer dia uns quants volien impedir que prosperés la petició d'amnistia dins el Comunicat final de la Setmana. Els vots donaren la mida dels intransigents o dels qui consideraven que això era ficar-se en política. Només 13 votaren negativament, 88 aprovaren el Comunicat i hi hagué 2 vots en blanc. Manifestaren la seva adhesió 35 observadors.

La Setmana va produir una bona col·lecció de conclusions pastorals que marquen una línia, aprovada posteriorment pel Consell Episcopal. Moltes d'aquestes conclusions estan per estrenar.

DEIXAU QUE ELS MORTS ENTERRIN ELS SEUS MORTS

No seré jo qui gosi donar la interpretació exacta d'aquestes paraules de Jesús. Però diria que no s'hi fan molt enfora els qui centren la seva activitat pastoral més en els vius que en els morts, encara que això els suposi re-organitzar l'economia i re-educar al poble senzill perquè no s'esvaloti.

Tal com es fa ara, qui comanda sobre l'hora de fer les exèquies o el funeral de cos present no és ni la família del difunt ni la seva parròquia sinó el monopoli de la funerària municipal. A pesar del que cobra, ni té ni pot tenir —això ho diuen ells— cotxes a bastament per satisfer l'horari que interessa als clients. Així, els capellans han d'estar disponibles a qualsevol hora per causa dels morts, havent d'alterar altres reunions programades amb els vius. (Ja sabem que als funerals només hi solen dur un mort i que els altres són vius; però per aquests darrers es podria fer a una altra hora).

Dia 16 de febrer pareixia que el canvi de les exèquies a Palma seria senzill de fer. Per això l'assemblea de 82 capellans decidí que aquest tema es solucionàs abans d'arribar a la Setmana. El Comitè aprovà ben aviat un projecte de 5 punts per unanimitat dels 13 assistents, amb un sol vot en contra del punt 4 que dia: «En todas las parroquias de Palma el pésame a

los familiares se dará antes de empezar la misa exequial después de una monición del sacerdote y una plegaria por el difunto. Con ello se pretende que la Eucaristía conserve su carácter de celebración de la fe, más libre de compromisos sociales». Passà després a consulta i votació dels arxiprestats de Ciutat. El punt conflictiu era si donar el condol abans o després de la Missa. M'atrevesc, encara que quicú es posarà nerviós, a dir les raons que, al meu parer, hi ha davall cada postura. Raons dels qui volen el condol **abans** de la Missa: la fracció del Pa o Eucaristia requereix la fe, no s'ha de forçar per cap estratagema social l'assistència a l'Eucaristia. Raons dels qui volen el condol **després** de la Missa: concepció de nacional-catolicisme (aquí tots som catòlics, és una ocasió per evangelitzar —això es fa, dic jo, a l'homília, no en la fracció del Pa—, a ningú pot fer-li mal, fer-los passar pel nostre tub i que hi hagi molta gent a l'hora de passar la bacina. Doncs bé, el parer dels preveres reunits per arxiprestats va deixar la cosa més embullada: empatades amb dues tendències. La dreta guaitava amb aires de modernitat pluralista —cosa ben estranya en situacions normals—: que cadascú doni el condol abans o després, segons el criteri de cada parròquia. I ja me teniu les esqueles afegint a les «indulgències» si el condol és abans o després de la missa funeral, per sebre si podem arribar-hi tard. I amb això dels morts —com que només es mor una vegada en la vida— tothom vol fer-li «el millor possible», les parròquies amb el condol «després» tendrien una presada.

I així tot queda pendent, esperant que «aquest punt sigui analitzar amb més serenitat i profunditat en el marc de la Setmana de Pastoral Urbana». Mentrestant el projecte queda en suspens, i encara ara hi està. La Setmana es definí en una votació consultiva a favor de donar el condol abans de la missa exequial per 69 vots afirmatius i 7 «iuxta modum», amb 22 en contra i 18 en blanc. El desempat estava fet, però l'amenaça de no obeir era pública i manifesta.

C. O. P. E.
MALLORCA

RÀDIO POPULAR

una amiga de tot lo dia

En el que quasi tots els capellans estaven d'acord era que els morts no passassin per l'Església. Així es podria fer tant a la casa del difunt com a la parròquia una pregària que no estàs interferida per les conveniències de la funerària. Ara ha estat l'Ajuntament de Ciutat que ha fet anques enrera a l'hora de firmar un Comunicat conjunt amb el Bisbat on es digués que els morts ja no passarien per l'Església. Pareix que Paulí Buchens té por de firmar una mesura que podria restar-li vots abans de les eleccions. Mentrestant la gent ha d'enterrar els seus parents quan cau bé a «Pompas Fúnebres», cobrant un recàrrec quan s'han de fer les exèquies a hores «extra» que són moltes i les més còmodes per les famílies.

I així hem quedat com abans: un 18 % dels palmesans van a missa de vius i a un 98 % els hi duen de morts.

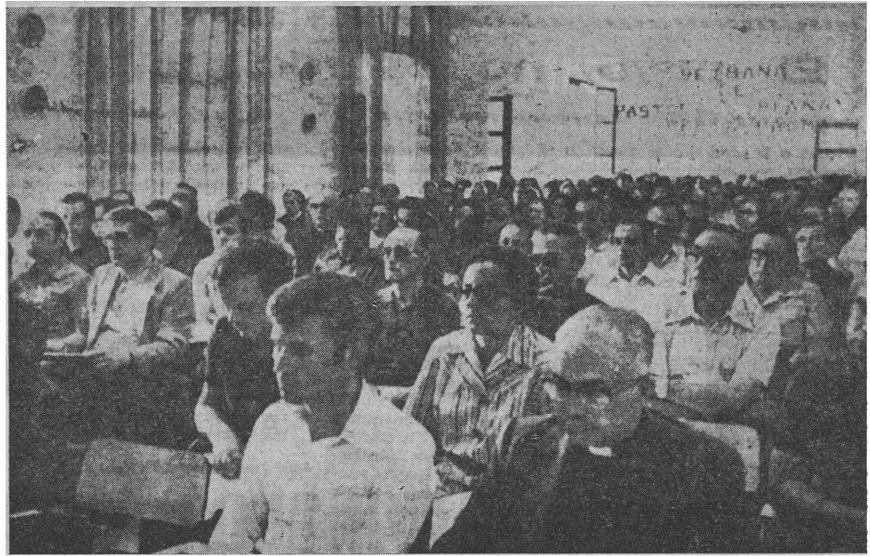
LA SEU DE MALLORCA

La nostra Seu no es mou; allà on era, és. L'hi passen per damunt Normes episcopals i conclusions pastorals. «Pensau que una Ciutat com Palma necessita un colador. A vegades un feligrès està indisposat amb el seu rector i li va bé trobar un lloc com la Seu», amb aquestes paraules me definia la tasca pastoral de la Seu, seriosament, un dels seus 31 preveres.

Allà no hi valen calendaris de baptismes, amb 1 ó 2 dades al mes. Allà no hi trobareu preparació pel sagrament que és «porta de la fe», allà quasi mai hi celebrareu la fe en la llengua de Mallorca. Es batia qualsevol dia que caigui bé a algú dels 31 capellans que hi ha o dels seus amics. Es mirarà si els papers —Lletra matrimonial o Llibre de família— estan en regla, i tant si dui el permís del propi rector com si deis que no l'ha volgut firmar, us batiaran l'infant ben igual. Sí, la Seu és un colador amb els forats ben grossos. ¿S'hi pot posar remei?

L'ESGLÉSIA A EXAMEN

De poc ençà l'Església està preocupada de la seva imatge. A «COMUNICACIÓ» han dit el que pensaven de l'Església de Mallorca **els tres directors dels nostres diaris**, Antoni Alemany, Antoni Pizà i Pedro Serra; **els literats**, Camilo José Cela, Gabriel Janer Manila, Josep Maria Llopart, Llorenç Villalonga, Alexandre Ballester, Guillem Colom Ferrà, Joan Mas i Baltasar Porcel; **els polítics**, Francesca Bosch, Raimundo Clar, Jordi Dezcallar, Manuel Mora, Juan Bonet, Antonio Papell, Antonio Tarabani, Miquel Tugores, Emilio Alonso Sarmiento, Gabriel Tous Amorós, Josep M.ª Bearnés, Juan A. Moll, Josep Melià, Francesc Obrador Moratons i Jaume Obrador Soler. Respostes calculades, pensades i escrites políticament.

Setmana de Pastoral Urbana: una dada clau antany: ¿també per al futur immediat?

Però la nostra Església vol i necessita respostes de tot el poble, sense afany de publicitat. Per això un grup de 12 membres elegits el 2 d'octubre (5 preveres, 5 seglars, 1 religiós i 1 religiosa) han preparat un «Pla de reflexió» a dos nivells: 1) entre els grups i persones cristians i 2) entre tots els residents a Mallorca, perquè creim que també els no creients ens poden ensenyar i ajudar.

Aquest «Pla de reflexió» es va presentar a la discussió i aprovació de 4 assemblees obertes de cristians (al Seminari Nou, a Can Tàpara, a Santa Llúcia de Mancor de la Vall i a «Jordi d'es Racó» de Manacor). Més de 500 cristians, predominant els seglars excepte a la trobada del Seminari, aprovaren el projecte presentat, suggerint idees en la distribució d'aquestes cartes-qüestionari al poble de Mallorca.

Les preguntes seran aquestes:

- 1) Quin concepte o idea d'Església teniu?
- 2) Quins defectes i anti-signes veim dins la nostra Església?
- 3) Quines realitats positives hi veim que s'haurien de potenciar?
- 4) A què ens comprometem, com a persones i com a grups cristians, per millorar l'Església de Mallorca?

Aquesta darrera pregunta no comptem per als no creients.

VIDA RELIGIOSA A MALLORCA

La Vicaria Episcopal per a la Vida Religiosa, Undirema i Confer treballen per tal de coordinar una activitat molt dispersa com és la dels religiosos i religioses. Cadascú rega el seu hortet. Veim els fruits d'aquesta feina, sobre-

tot entre les religioses, amb una sola excepció notable.

Pel maig hi hagué la II ASAMBLEA DE RELIGIOSES DE MALLORCA. A Pina se'n reuniren 300 dels pobles i a Palma 450. El P. Josep Amengual, M. SS. CC. parlà de la Vida religiosa dins una societat secularitzada i Don Llorenç Alcina, rector del Seminari, proposà la vitalització dels aspectes tradicionals i recerca de noves formes de presència en la vida religiosa.

Les Germanes de la Caritat celebraren Assemblea a Son Roca, del 2 al 13 d'agost, les Agustines Capítol General a Son Fe i Sor Enriqueta va ser re-elegida.

Binicanel·la té un nou Prior, el P. Basili Girbau, monjo de Montserrat, especialista en Sagrada Escripura i en Teologia Oriental. Les benedictines de la Santa Família de Manacor inauguraren el nou monestir a les afores del poble. Dos llocs acollidors pels qui cerquen Déu en la pregària.

Dia 18 de desembre es presentà a la Casa de l'Església l'àmbit 19, del Congrés de Cultura Catalana, que tracta del fet religiós als Països Catalans. Es fixaren els objectius de l'àmbit i es va repartir un fulletó «El fet religiós i la Cultura de Mallorca», que consta d'una introducció a la història de la nostra Església i de guions de treballs amb preguntes, per tal de constatar quines són les relacions del fet religiós amb la nostra societat i cultura i per treure'n conseqüències de cara al futur

JOAN DARDER BROTAT

**CAJA DE PENSIONES
PARA LA VEJEZ Y DE AHORROS**

OFICINES DE PROPERA INAUGURACIO A BALEARS

AGENCIA ARAGO - PALMA

Aragó, 134

AGENCIA AVINGUDA JAUME III - PALMA

Avinguda Jaume III, 23

AGENCIA LA VILETA - PALMA

Camí Veïnal de la Vileta, 167

AGENCIA SALVADOR JUAN - MANACOR

Avinguda Salvador Juan, 47

AGENCIA SANT ESTEVE - MAO

Sant Esteve, 16

AGENCIA MERCAT NOU - EIVISSA

Extremadura, 16

---

400 Oficines al seu servei

“**la Caixa**”
de Catalunya i Balears

L'any 1977: any del Congrés de Cultura Catalana

per Xavier Garcia-Cassanyes

ELS INICIS DEL CONGRES

El Congrés de Cultura Catalana sorgeix com un moviment popular de defensa de la nostra cultura, en contra de la seva alienació de la dinàmica de la cultura universal i com a resposta a la negativa de l'Ajuntament de Barcelona, a febrer del 75, a protegir i estimular l'ensenyament del català, decisió que comportava si fa no fa, la seva prohibició.

A les primeres sessions preparatòries del juny 75, es troben homes de tan diverses professions com Joaquim Moles, Badia i Margarit, Josep Faulí, Isidre Moles, Enric Lluch, Alexandre Cirici i Pellicer, Xavier Folch, Jaume Sobrequés, Biel Mesquida, A. Carlos Comín, Jordi Solé-Tura, Jordi Teixidor... fins a un nombre de cent aproximadament que algú va emparentar amb el Consell de Cent, al Renaixement a Catalunya. D'ençà d'aquelles reunions el Congrés fou perfilant-se com alguna cosa més que el Congrés d'una cultura que lluita per la seva supervivència i va anar ampliant les possibilitats de la seva funció dins la societat dels Països Catalans. Allò que en un principi semblava que hauria d'ésser una coordinadora d'entitats que ja treballaven arreu dels PP.CC. per la revitalització de la llengua i la divulgació de la identitat comunes, es converteix en un organisme les funcions del qual sobrepassen l'estret marc d'una funció coordinadora, perquè és una entitat típica dins la cultura catalana i de platejament únics arreu del món.

A les reunions dels inicis foren diverses les veus que elaboraren el document fundacional del Congrés, on remarcaren dues característiques que el Congrés no pot oblidar: ésser popular, és a dir, fet pel poble, i científic, ésser el producte d'estudis fets sobre una base empírica, allunyada com més millor de les divagacions científicistes més o menys vagues. Així s'estableix que cap expressió de la cultura catalana no queda fora dels

objectes d'estudi del Congrés. En aquells mesos es perfilen ja els àmbits que compondran el Congrés: llengua, Ensenyament, premsa, medi ambient...; i es produeixen les adhesions de la majoria dels Col·legis Professionals de Barcelona i entitats culturals del País.

EL CONGRES A LES ILLES

Les Illes, des del començament, són presents al Congrés a través d'Obra Cultural Balear, la qual s'hi adhereix i assumeix provisionalment la responsabilitat del Secretariat de Mallorca. A Eivissa i Menorca, persones vinculades a l'Obra Cultural Balear es fan càrrec dels Secretariats d'Eivissa i Menorca respectivament. La revista «Lluc» assenyala que «és la més gran oportunitat del nostre segle després del Congrés de la Llengua Catalana (Barcelona, 1906). És la gran avinentesa que tenim per a posar al dia la nostra cultura».

El 9 de novembre de 1975, el «Diario de Mallorca», dedica les pàgines centrals a la informació del moviment per a l'endegament del Congrés de Cultura. Franco comença la seva agonia i a certs nivells es respira una mena d'optimisme.

Tres mesos més tard, comença a Mallorca la Campanya per la Cooficialitat del Català.

EL SECRETARIAT DE MALLORCA

El tres d'abril de 1976, Antoni Serra entra oficialment a responsabilitzar-se del futur del Congrés a les Illes, en aquell moment deixa ben clar que la seva funció a les Illes és la de representar i coordinar els esforços dels congressistes de les Illes amb els de la resta dels Països Catalans. Amb aquestes declaracions sortia al pas d'algunes conjectures sobre el sucursalisme de les Illes respecte de Barcelona.

L'US OFICIAL DEL CATALA

La Comissió per l'oficialitat del català a les Illes, és la primera manifestació de treball del Congrés. Això es produeix a finals d'Abril, el manifest de llençament raona el perquè de l'oficialitat enfront de la cooficialitat.

«Entenem que la cooficialitat no representa la solució dels nostres problemes lingüístics, sinó la continuació i institucionalització del bilingüisme.

Entenem que per arribar a la normalització lingüística i cultural del Paísos Catalans, la llengua oficial d'aquest ha d'ésser la catalana. Això implicaria: a) Us normal del català a l'Administració pública, a tots els documents oficials i als indicadors públics. b) Ensenyament en català a tots els centres docents dels Paísos Catalans. c) Us normal del català als mitjans de comunicació (premsa, ràdio, TV catalanes)».

PRESENTACIÓ DEL CONGRÉS

A finals d'abril es produeixen les primeres presentacions públiques del Congrés. En aquells moments ja feia estona que el Congrés s'havia definit com a popular, obert i democràtic. I cal entendre que aquestes tres paraules no tenen res de demagògia, car és popular en quant a les decisions de com fer les feines, a la presentació dels treballs científics, així com els actes públics d'activitats dels àmbits que són preparats pels congressistes i realitzats segons llurs criteris; és obert, en tant que en el Congrés s'escauen totes i cadascuna de les ideologies i actituds polítiques sense exclusions; i és democràtic en tant que les conclusions dels treballs seran preses entra tots els inscrits a cada àmbit per majoria.

En aquest mes de maig surt publicada a «Cort» una nota de ressenya de la presentació del Congrés a la Facultat de Filosofia i Lletres, de la qual transcrivim un paràgraf que defineix prou bé els propòsits del Congrés: «el Congrés proposa, per tant, establir l'estat de la nostra cultura en els diversos àmbits, a fi de poder deduir les bases per a la normalització cultural. Mentre la nostra cultura homològica a les culturals normals europees, el Congrés no podrà donar-se per acabat».

Al acabar el mes, a Menorca, el Congrés organitza un homenatge a

Francesc de Borja Moll, i es celebra el «Festival de Cançó i dansa del poble».

A principis de juny es fa a Ciutat, la proclamació del pintor Joan Miró com a President d'Honor del Congrés al Principat, mentre Francesc de B. Moll ho és per les Illes i Joan Fuster pel País Valencià.

En aquests moments el Congrés de Cultura Catalana ja té totalment establerts els àmbits d'actuació, que són vint: Llengua, Estructura Educativa, Recerca, Història, Estructura Social, Dret, Institucions, Ordenació del Territori, Economia, Estructura Sanitària, Indústria, Agricultura, Navegació i Pesca, Turisme, Producció Artística, Antropologia i Folklore, Esport i Lleure, Mitjans de Comunicació, el Fet religiós i Projecció Exterior de la Cultura Catalana, i més tard s'augmentaran en cinc més, Literatura, Música, Cinema, Teatre i Arquitectura i disseny. A més a més es preveu que després del Congrés es crearà la Fundació del CCC que serà una institució destinada al finançament d'estudis i de treballs d'interès per als Paísos Catalans.

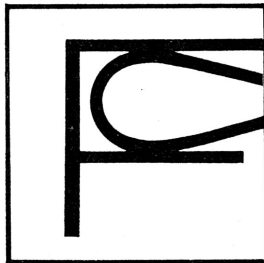
A mitjan juny, el CCC pateix la primera prohibició important. Es tracta de la presentació oficial del Congrés a Barcelona que havia de fer-se al Nou Camp el dia onze de juliol. Havien de participar-hi Raimon, Lluís Llach, George Brassens, Peter Seeger, Mikis Theodorakis, entre d'altres. Això no va ésser possible: en aquell moment Viola Sauret és el batlle de Barcelona.

A Mallorca des del començament d'abril tenen lloc diverses presentacions del CCC a pobles i a alguns instituts i centres d'ensenyament. A Eivissa es fa una crida popular per col·laborar amb el Congrés i, a Ciutat es fa la presentació oficial a la Plaça Major.

LA FESTA DE LA PLAÇA MAJOR

La presentació del Congrés a la Plaça Major fou una experiència única fins ara a Ciutat. Els actes de presentació començaren a les 10 del matí del dia 27, diumenge, i es clogueren a les 10 del vespre. Els actes varen ésser a l'aire lliure i consistiren en actuacions de teresetes i de teatre, banda de música, cançons del camp, ballades populars... i finalment, els parlaments de presentació del Congrés a càrrec de representants d'arreu dels PP. CC., Climent Garau, aleshores President de l'O.C.B. féu el parlament en representació de Mallorca, Josep M. Quintana per Menorca i Josep Marí per Eivissa. A la Plaça Major hi havia un ambient especial, les parades de venda de fullets, cartells, camisetes, coca mallorquina, refrescos, etc. componien un quadre multicolor en contrast amb les senyeres i estandards que hi havia als quatre cantons, i la sembrada d'arbres de cartró que feren els plàstics enmig de la plaça. El fet és que el Congrés donà una visió inèdita del que podia ésser un Congrés popular i arrelat de bon de veres a la realitat del País. Curiosament a partir d'aquesta diada alguns sectors de la premsa local sembla que s'esforça a no donar massa informació sobre el Congrés, les raons potser hauríem de cercar-les en una oposició tàcita (als propòsits del Congrés a les Illes) a la cultura catalana. La revista «Cort» en un article referint-se a la presentació de la Plaça Major diu: «El poble cantà «L'Estaca», «Els Segadors», «La Balanguera»... (i es veren visques i punys a l'aire) com una festa popular-democràtica-cívica i viva. El poble —com el llaurador— que ens recordava en Biel Majoral al final camina conscient. És l'ànima d'un poble que no és com vol ésser».

Fotogravats A. Comas

- FOTOGRAVAT
- OFFSET
- DEPARTAMENT DE DIBUIX
- CREACIÓ GRÀFICA
- FOTOGRAFIA INDUSTRIAL
- ARXIU FOTOGRÀFIC
- NYLOPRINT I
- FOTOCOMPOSICIÓ

C/. Emperatriu Eugenia - 1 - D - teléfans. 294650 - 54 - PALMA.

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

ALTRES ACTIVITATS DEL CCC A LES ILLES

LA PRESENTACIÓ A CAMPOS

14 d'agost a Campos, i al carrer, fou la presentació del CCC. L'ambient de festa major amb estandards, senyeres, casetes de feriants, fou una diada popular d'intentificació de Campos amb les seves tradicions i la història del nostre ésser. Els parlaments a càrrec de Joan Adrover qui explicà els propòsits del Congrés fou seguit d'un col·loqui obert en què participaren per la ponència Gabriel Bibiloni, Aina Moll, Jaume Fuster, Llorenç Capellà... i on es tractà la nostra problemàtica enfront el procés conscient despersonalitzant al que s'està sotmetent el nostre poble. La cloenda dels parlaments fou feta per Francesc de B. Moll i a les darreries de la festa actuaren membres de la cançó del camp (Biel Majoral, Biel d'es cantó i Biel Caragol) i la colla de Xeremiers de Montuiri. No podem oblidar l'ajut incondicional que prestaren al CCC el Club L'Estel, Centre Recreatiu i la revista «Nosaltres» de Campos.

En el mes de juliol cal destacar la presentació del Congrés a Campanet amb l'organització del «Festival de la Cançó del Camp i colles de Xeremiers» que tingué gran ressò perquè hi participaren homes i dones del camp mallorquí d'una manera espontània. En aquest dia feren celebrant-se presentacions a Manacor, Inca, Montuiri, etc.

LA SENYERA

A finals de juliol s'inicia una polèmica sobre la senyera que havia de defensar el poble de Mallorca. La Comissió per a l'oficialitat del català envia una carta a tots els Ajuntaments de les Illes demanant l'ús de la senyera als balcons de la qual ressenyen alguns paràgrafs: «el blasó que amb més legitimitat històrica pot ostentar la nostra bandera és el que va portar el rei conqueridor Jaume I l'any 1229 i que, des de llavors, ha estat present en totes les banderes, estandards i escuts d'armes de la regió, localitats i institucions. Aquest és format per quatre barres vermelles sobre fons groc. Aquesta ensenya ha estat durant la història la més general i la que més ha predominat a la nostra terra». ...«Fa uns setanta anys l'Ajuntament de Ciutat de Mallorca va tornar a treure la bandera que va otorgar el rei Sanç l'any 1312 als jurats de Mallorca (les quatre barres i la franja morada amb el castell) que fou utilitzada fins l'any 1343, en què el Regne de Mallorca es reincorporà a la Confederació de la Corona d'Aragó. La revitalització de la bandera fou feta a instàncies de l'arxiver Benet Pons i Fàbregues. No obstant això, aquesta no és de cap manera la bandera més representativa de Mallorca

La nostra senyera a la Plaça Major de Ciutat

i molt menys de les Illes, ja que no és acceptada per menorquins ni eivissencs».

També en aquests dies se celebra al País Valencià, Dènia, l'homenatge al canonge Josep Espasa. «El canonge Espasa ha estat, al País Valencià, una de les grans excepcions d'una classe sacerdotal desarrelada del poble i no gens disposada als treballs de l'«aggiornamento» que l'Església ha conegut a d'altres indrets més afortunats que aquest. De Josep Espasa podríem dir que ha estat un caçador de la llibertat. La veu d'Espasa ha estat «una veu excepcionalment arriscada, sincerament estrident, necessàriament aguda, de vegades aspra i, sobretot, filla de la llibertat». Així deia un article d'Amadeu Fabregat al diari «Avui».

EL CONGRÉS A POLLENÇA

El 21 de novembre, a Pollença, el Congrés es presenta en un muntatge semblant a la festa de la Plaça Major de Ciutat. Teresetes, ballades, música, tot una demostració de cultura popular seguida de parlaments i col·loquis sobre la cultura del nostre poble. I en aquell moment un record amable a la figura senyera de Guillem Cifre de Colonya, proheme de la Institució Lliure d'Ensenyament a Mallorca, qui desenvolupà una labor importantíssima a l'ensenyament a Pollença durant la segona meitat del segle XIX.

ENCONTRE HISTÒRIC ENTRE DUES CULTURES. Així ressenyava «Ultima Hora» la presentació del Congrés de Cultura Catalana a Madrid que tingué lloc el primer de desembre.

A la presentació a Madrid intervingueren homes de reconeguda solvència intel·lectual dintre les cultures catalana i castellana: Pedro Laín Entral-

go, Antonio Buero Vallejo, de la Relat Acadèmia Espanyola; Pedro Altares, periodista; i en representació de la cultura catalana Josep-M. Pi-Sunyer, secretari del comitè executiu del Congrés; Josep M. Castellet, del comitè executiu; Maria Aurèlia Capmany, escriptora; Francesc de Borja Moll i Manuel Sanchis-Guarner, de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta és la primera trobada dins de les darreres quatre dècades entre les dues cultures ibèriques, i val a dir que no pogué celebrar-se el mes d'octubre, tal i com s'havia pretès, per tal com fou considerat un acte polític.

ELS ÀMBITS

Els mesos d'agost i setembre són temps d'estudi i preparació de l'estructura definitiva del Congrés, que es fa pública a primers d'octubre a través d'entrevistes, on es dona a conèixer el pressupost del Congrés, així com les dades de presentació de les ponències i la cloenda del Congrés els mesos de maig i novembre de l'any 1977 respectivament. En aquests dies els àmbits preparen els seus pressupostos, que són estudiats per la seva viabilitat, i ja a començaments de novembre es comunica a l'opinió pública les persones responsables dels àmbits. De llavors ençà aquests realitzen estudis i treballs sobre esquemes publicats anteriorment. L'àmbit d'agricultura és el que més endavant té els seus treballs i ha fet la primera actuació pública a Sa Pobla amb l'organització d'un «cicle de conferències sobre el camp», d'àmplia ressonància als cercles camperols i, sobretot, a Sa Pobla. També el fet religiós ha estat presentat públicament els dies passats i té molt avançada

Entenem que per arribar a la normalització lingüística i cultural del Països Catalans, la llengua oficial d'aquest ha d'ésser la catalana. Això implicaria: a) Us normal del català a l'Administració pública, a tots els documents oficials i als indicadors públics. b) Ensenyament en català a tots els centres docents dels Països Catalans. c) Us normal del català als mitjans de comunicació (premsa, ràdio, TV catalanes)».

PRESENTACIÓ DEL CONGRÉS

A finals d'abril es produeixen les primeres presentacions públiques del Congrés. En aquells moments ja feia estona que el Congrés s'havia definit com a popular, obert i democràtic. I cal entendre que aquestes tres paraules no tenen res de demagògia, car és popular en quant a les decisions de com fer les feines, a la presentació dels treballs científics, així com els actes públics d'activitats dels àmbits que són preparats pels congressistes i realitzats segons llurs criteris; és obert, en tant que en el Congrés s'escauen totes i cadascuna de les ideologies i actituds polítiques sense exclusions; i és democràtic en tant que les conclusions dels treballs seran preses entra tots els inscrits a cada àmbit per majoria.

En aquest mes de maig surt publicada a «Cort» una nota de ressenya de la presentació del Congrés a la Facultat de Filosofia i Lletres, de la qual transcrivim un paràgraf que defineix prou bé els propòsits del Congrés: «el Congrés proposa, per tant, establir l'estat de la nostra cultura en els diversos àmbits, a fi de poder deduir les bases per a la normalització cultural. Mentre la nostra cultura homologable a les culturals normals europees, el Congrés no podrà donar-se per acabat».

Al acabar el mes, a Menorca, el Congrés organitza un homenatge a

Francesc de Borja Moll, i es celebra el «Festival de Cançó i dansa del poble».

A principis de juny es fa a Ciutat, la proclamació del pintor Joan Miró com a President d'Honor del Congrés al Principat, mentre Francesc de B. Moll ho és per les Illes i Joan Fuster pel País Valencià.

En aquests moments el Congrés de Cultura Catalana ja té totalment establerts els àmbits d'actuació, que són vint: Llengua, Estructura Educativa, Recerca, Història, Estructura Social, Dret, Institucions, Ordenació del Territori, Economia, Estructura Sanitària, Indústria, Agricultura, Navegació i Pesca, Turisme, Producció Artística, Antropologia i Folklore, Esport i Lleure, Mitjans de Comunicació, el Fet religiós i Projectió Exterior de la Cultura Catalana, i més tard s'augmentaran en cinc més, Literatura, Música, Cinema, Teatre i Arquitectura i disseny. A més a més es preveu que després del Congrés es crearà la Fundació del CCC que serà una institució destinada al finançament d'estudis i de treballs d'interès per als Països Catalans.

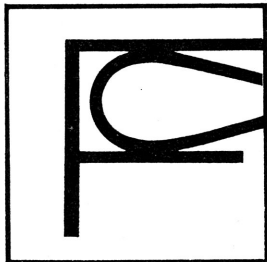
A mitjan juny, el CCC pateix la primera prohibició important. Es tracta de la presentació oficial del Congrés a Barcelona que havia de fer-se al Nou Camp el dia onze de juliol. Havia de participar-hi Raimon, Luís Llach, George Brassens, Peter Seeger, Mikis Theodorakis, entre d'altres. Això no va ésser possible: en aquell moment Viola Sauret és el batlle de Barcelona.

A Mallorca des del començament d'abril tenen lloc diverses presentacions del CCC a pobles i a alguns instituts i centres d'ensenyament. A Eivissa es fa una crida popular per col·laborar amb el Congrés i, a Ciutat es fa la presentació oficial a la Plaça Major.

LA FESTA DE LA PLAÇA MAJOR

La presentació del Congrés a la Plaça Major fou una experiència única fins ara a Ciutat. Els actes de presentació començaren a les 10 del matí del dia 27, diumenge, i es clogueren a les 10 del vespre. Els actes varen ésser a l'aire lliure i consistiren en actuacions de teresetes i de teatre, banda de música, cançons del camp, ballades populars... i finalment, els parlaments de presentació del Congrés a càrrec de representants d'arreu dels PP. CC., Climent Garau, aleshores President de l'O.C.B. féu el parlament en representació de Mallorca, Josep M. Quintana per Menorca i Josep Marí per Eivissa. A la Plaça Major hi havia un ambient especial, les parades de venda de fullets, cartells, camisetes, coca mallorquina, refrescos, etc. componien un quadre multicolor en contrast amb les senyeres i estandards que hi havia als quatre cantons, i la sembrada d'arbres de cartró que feren els plàstics enmig de la plaça. El fet és que el Congrés donà una visió inèdita del que podia ésser un Congrés popular i arrelat de bon de veres a la realitat del País. Curiosament a partir d'aquesta diada alguns sectors de la premsa local sembla que s'esforça a no donar massa informació sobre el Congrés, les raons potser hauríem de cercar-les en una oposició tàcita (als propòsits del Congrés a les Illes) a la cultura catalana. La revista «Cort» en un article referint-se a la presentació de la Plaça Major diu: «El poble cantà «L'Estaca», «Els Segadors», «La Balanguera»... (i es veren visques i punys a l'aire) com una festa popular-democràtica-cívica i viva. El poble —com el llaurador— que ens recordava en Biel Majoral al final camina conscient. És l'ànima d'un poble que no és com vol ésser».

Fotogravats A. Comas

- FOTOGRAVAT
- OFFSET
- DEPARTAMENT DE DIBUIX
- CREACIÓ GRÀFICA
- FOTOGRAFIA INDUSTRIAL
- ARXIU FOTOGRÀFIC
- NYLOPRINT I
- FOTOCOMPOSICIÓ

C/. Emperatriu Eugènia - 1 - D - teléfans. 294650 - 54 - PALMA.

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

ALTRES ACTIVITATS DEL CCC A LES ILLES

LA PRESENTACIÓ A CAMPOS

14 d'agost a Campos, i al carrer, fou la presentació del CCC. L'ambient de festa major amb estandards, senyeres, casetes de feriants, fou una diada popular d'intentificació de Campos amb les seves tradicions i la història del nostre ésser. Els parlaments a càrrec de Joan Adrover qui explicà els propòsits del Congrés fou seguit d'un col·loqui obert en què participaren per la ponència Gabriel Bibiloni, Aina Moll, Jaume Fuster, Llorenç Capellà... i on es tractà la nostra problemàtica enfront el procés conscient despersonalitzant al que s'està sotmetent el nostre poble. La cloenda dels parlaments fou feta per Francesc de B. Moll i a les darreries de la festa actuaren membres de la cançó del camp (Biel Majoral, Biel d'es cantó i Biel Caragol) i la colla de Xeremiers de Montuiri. No podem oblidar l'ajut incondicional que prestaren al CCC el Club L'Estel, Centre Recreatiu i la revista «Nosaltres» de Campos.

En el mes de juliol cal destacar la presentació del Congrés a Campanet amb l'organització del «Festival de la Cançó del Camp i colles de Xeremiers» que tingué gran ressò perquè hi participaren homes i dones del camp mallorquí d'una manera espontània. En aquest dia feren celebrant-se presentacions a Manacor, Inca, Montuiri, etc.

LA SENYERA

A finals de juliol s'inicia una polèmica sobre la senyera que havia de defensar el poble de Mallorca. La Comissió per a l'oficialitat del català envia una carta a tots els Ajuntaments de les Illes demanant l'ús de la senyera als balcons de la qual ressenyen alguns paràgrafs: «el blasó que amb més legitimitat històrica pot ostentar la nostra bandera és el que va portar el rei conqueridor Jaume I l'any 1229 i que, des de llavors, ha estat present en totes les banderes, estandards i escuts d'armes de la regió, localitats i institucions. Aquest és format per quatre barres vermelles sobre fons groc. Aquesta ensenya ha estat durant la història la més general i la que més ha predominat a la nostra terra». ...«Fa uns setanta anys l'Ajuntament de Ciutat de Mallorca va tornar a treure la bandera que va otorgar el rei Sanç l'any 1312 als jurats de Mallorca (les quatre barres i la franja morada amb el castell) que fou utilitzada fins l'any 1343, en què el Regne de Mallorca es reincorporà a la Confederació de la Corona d'Aragó. La revitalització de la bandera fou feta a instàncies de l'arxiver Benet Pons i Fàbregues. No obstant això, aquesta no és de cap manera la bandera més representativa de Mallorca

La nostra senyera a la Plaça Major de Ciutat

i molt menys de les Illes, ja que no és acceptada per menorquins ni eivissencs».

També en aquests dies se celebra al País Valencià, Dènia, l'homenatge al canonge Josep Espasa. «El canonge Espasa ha estat, al País Valencià, una de les grans excepcions d'una classe sacerdotal desarrelada del poble i no gens disposada als treballs de l'«aggiornamento» que l'Església ha conegut a d'altres indrets més afortunats que aquest. De Josep Espasa podríem dir que ha estat un caçador de la llibertat. La veu d'Espasa ha estat «una veu excepcionalment arriscada, sincerament estrident, necessàriament aguda, de vegades aspra i, sobretot, filla de la llibertat». Així deia un article d'Amadeu Fabregat al diari «Avui».

EL CONGRÉS A POLLENÇA

El 21 de novembre, a Pollença, el Congrés es presenta en un muntatge semblant a la festa de la Plaça Major de Ciutat. Teresetes, ballades, música, tot una demostració de cultura popular seguida de parlaments i col·loquis sobre la cultura del nostre poble. I en aquell moment un record amable a la figura senyera de Guillem Cifre de Colonya, proheme de la Institució Lliure d'Ensenyament a Mallorca, qui desenvolupà una labor importantíssima a l'ensenyament a Pollença durant la segona meitat del segle XIX.

ENCONTRE HISTÒRIC ENTRE DUES CULTURES. Així ressenyava «Última Hora» la presentació del Congrés de Cultura Catalana a Madrid que tingué lloc el primer de desembre.

A la presentació a Madrid intervingueren homes de reconeguda solvència intel·lectual dintre les cultures catalana i castellana: Pedro Laín Entral-

go, Antonio Buero Vallejo, de la Relat Acadèmia Espanyola; Pedro Altares, periodista; i en representació de la cultura catalana Josep-M. Pi-Sunyer, secretari del comitè executiu del Congrés; Josep M. Castellet, del comitè executiu; Maria Aurèlia Capmany, escriptora; Francesc de Borja Moll i Manuel Sanchis-Guarner, de l'Institut d'Estudis Catalans. Aquesta és la primera trobada dins de les darreres quatre dècades entre les dues cultures ibèriques, i val a dir que no pogué celebrar-se el mes d'octubre, tal i com s'havia pretès, per tal com fou considerat un acte polític.

ELS ÀMBITS

Els mesos d'agost i setembre són temps d'estudi i preparació de l'estructura definitiva del Congrés, que es fa pública a primers d'octubre a través d'entrevistes, on es dona a conèixer el pressupost del Congrés, així com les dades de presentació de les ponències i la cloenda del Congrés els mesos de maig i novembre de l'any 1977 respectivament. En aquests dies els àmbits preparen els seus pressupostos, que són estudiats per la seva viabilitat, i ja a començaments de novembre es comunica a l'opinió pública les persones responsables dels àmbits. De llavors ençà aquests realitzen estudis i treballs sobre esquemes publicats anteriorment. L'àmbit d'agricultura és el que més endavant té els seus treballs i ha fet la primera actuació pública a Sa Pobla amb l'organització d'un «cicle de conferències sobre el camp», d'àmplia ressonància als cercles camperols i, sobretot, a Sa Pobla. També el fet religiós ha estat presentat públicament els dies passats i té molt avançada

la feina. La resta dels àmbits, per les peculiaritats dels seus estudis, preparen llurs primers actes públics el gener i febrer.

28 DESEMBRE, EIVISSA

Amb massiva participació popular el CCC organitzà a Eivissa l'homenatge a Marià Villan-gómez, en el 20è. aniversari de la publicació de **Sonets d'Abalansats**. A l'homenatge s'adheriren l'«Institut d'Estudis Eivissencs», l'Ajuntament d'Eivissa», el diari d'Eivissa i «Ràdio popular d'Eivissa». A l'acte assistí, entre d'altres, Josep M. Llompart, que féu un semblant de l'homenatjat. Marià Villan-gómez, poeta de la terra, és gairebé l'únic que durant els anys de repressió del nostre fet cultural, ha mantingut la flama del nostre ésser.

LES CINQ CAMPANYES

Les estructures i treballs teòrics dels àmbits no són suficients per a arribar a donar al país la consciència dels problemes que tenim plantejats. En aquest sentit, i per omplir aquesta llacuna, el Congrés ha previst l'engament de quatre campanyes de sensibilització populars. Aquestes són:

— Campanya per la salvaguarda del patrimoni natural. No cal ésser massa viu per adornar-se de les necessitats que tenim de protegir el nostre medi ambient, com a punt bàsic per a una vida còmoda i «humana». Aquesta

campanya va precisament dirigida a protegir el medi natural, evitar les destruccions del paisatge, els amuntegaments d'habitacles, la creació de barris sense serveis...

— Campanya per la definició del territori i la identificació lingüística (el català al carrer). Hem de fer possible que tots ens adonem que vivim en una àrea cultural catalana. Cartells, rètols, plaques de carrers, etc. etc., per una banda; impresos, cartes, anuncis, programes d'actes, butlletins d'entitats, talonaris de xecs, telegrams, serveis, entrades a espectacles, etc., per una altra.

— Campanya per l'ús oficial del català. Hem d'aconseguir aquests ús a tots els estaments oficials i a l'ensenyament general, des del primari a l'universitari. Aquesta campanya preveu la recollida massiva de signatures, per tal de fer palesa la necessitat que la llengua catalana recuperi els seus drets oficials que, a la pràctica, la gent tanmateix no ha deixat mai d'exercir.

— Campanya per la revitalització dels valors populars i del folklore.

Hem d'inventariar-los, hem de dinamitzar-los. Caldrà anar a cercar el nostre folklore, les arrels de la nostra identitat. La cançó del camp, les ballades populars, sense dubte, són el caliu inesgotable on retrobarem la història perduda del nostre país.

— Campanya per les Institucions. Té per objecte primordial revaloritzar el procés autonòmic, divulgant i popularitzant el mateix concepte d'autonomia a través d'una sèrie d'actes per a reivindicar aquelles persones que tingueren una actitud ferma i decidida envers la realitat política, històrica i cultural de les Illes.

CONTINGUTS CULTURALS

El Congrés, després de la reunió del Secretariat Cultural a Barcelona el 20 i 21, novembre, ha emprès el seu camí definitiu i ha concretat els principis que tindran en compte les ponències que es realitzin.

Aquestes han estat publicats en un document titulat «Ponència sobre els continguts culturals del C.C.C. N'extraïem: «Podem dir que els treballs dels àmbits constitueixen, en conjunt, el contingut cultural del C.C.C., sempre que reuneixin, almenys, quatre condicions: a) que elaborin unes resolucions recolzades en un balanç d'allò que ha estat la vida cultural fins avui, en l'àmbit corresponent, que a partir d'una anàlisi de la situació actual, presenti vies alternatives de cara al futur. b) que tractin amb criteris unitaris la problemàtica dels països catalans, amb les peculiaritats i diferències que són pròpies de cadascun d'ells i que els caracteritzen. c) que assumeixin la representativitat suficient, mitjançant la col·laboració efec-

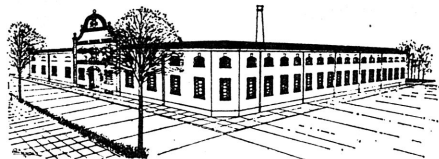
VERJO

s'oli gustós d'abans

encara es fa avui

OLI
CAIMARI

FÀBRICA D'ARTICLES DE PELL
guants

bosses

peces de vestit

i marroquineria en general

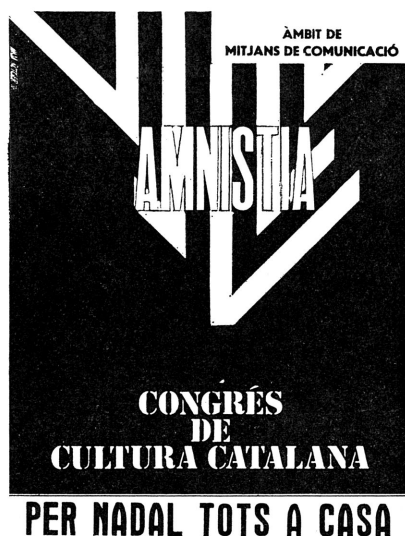
Gran Via de Colón - Telèfon 50 19 00

I N C A

tiva del major nombre possible d'especialistes i d'entesos de cada matèria i que constitueixen el consell de l'àmbit amb vies de participació suficients, perquè en les conclusions es reflecteixi, si cal, la presentació de diverses alternatives, i d) que sàpiquen trobar les formulacions més adequades per a una participació popular autèntica i viva, mitjançant la qual tothom pugui sentir-se implicat en el desenvolupament del Congrés, en compregui els continguts i pugui dotar-los del pes i de la dinàmica popular».

El document, a més, s'estén sobre el concepte de cultura, de catalanitat i de poble, intentant fugir dels tòpics i amb el propòsit d'obrir un debat permanent sobre els éssers de tots i cadascun dels països catalans.

A manera de cloenda cal remarcar que el Congrés de Cultura Catalana és un Congrés on tots i cadascun dels habitants del PP. CC. poden participar-hi i que tant necessària és la col·laboració intel·lectual com l'econòmica

mitjançant la compra del carnet de congressista, ja que el CCC no és la reunió d'una èlite per a l'estudi d'uns problemes que ens afecten a tots, sinó la unió de milers d'homes i dones que, uns amb l'esforç personal a nivell d'estudi o treball fan possible de trobar els elements teòrics i les alternatives per a sortir d'aquesta situació cultural menyspreada, i d'altres, que amb el seu suport econòmic permeten que el CCC arribi arreu dels PP. CC. essent sense dubte un element aglutinador del sentir de milers de persones que sentim l'afirmació de la nostra nacionalitat com un dret democràtic inajornable.

X. Garcia-Cassanyes

Nota.—Aquest treball no és ni de bon tros exhaustiu, ja que el CCC ha organitzat i promogut molts més actes dels assenyalats aquí.

CARNET DE CONGRESSISTA

JA ESTAN A LA VENDA ELS CARNETS DE CONGRESSISTES

Dues són les formes, i no contraposades de col·laborar a les tasques del Congrés:

- **A través de la participació directa en l'elaboració de les ponències dels àmbits i**
- **Mitjançant la compra del Carnet de Congressista o l'adquisició de Títols de Subvenció del Congrés per al finançament de l'enorme aparell creat pel desenvolupament del Congrés.**

Els carnets de Congressista es venen a 1.000 pessetes que poden ésser abonades per banc o caixa d'estalvis o directament al Congrés, i els títols de subvenció al CCC oscil·len de 2 a cent noranta-nou mil pessetes, segons l'escala següent:

- dues mil pessetes
- quatre mil pessetes
- nou mil pessetes
- vint-i-quatre mil pessetes
- quaranta nou mil pessetes
- noranta nou mil pessetes
- cent noranta-nou mil pessetes

Per fer-vos congressistes o subscriure títols de subvenció al CCC ompliu el butlletí d'inscripció i adreçau-lo al Congrés de Cultura Catalana - Col·legi d'Arquitectes - carrer La Portella, 14 - Ciutat de Mallorca.

A l'Ajuntament de Ciutat

Temps per a Paulí Buchens: demà en parlarem

Amb una política intel·ligent —ningú ho negarà— Paulí Buchens, el batle de Ciutat ha fet de l'any de transició l'any de la seva consagració com a polític. Quan al febrer de 1976 prenia possessió de l'alcaldia pocs li auguraven un govern tranquil. No diré que ho hagi estat, tranquil, però sí que per a Buchens aquests dotze mesos han estat plens d'intencions i preocupacions polítiques de cap el futur, malgrat que sempre ho mantingués amagat davant l'opinió pública. Un any de transició i d'aprenentatge per qui, com ha estat a les Corts de la reforma, vol tornar a ésser-hi a les Corts constituents.

L'ambició política de Paulí Buchens i la dels seus col·laboradors d'alcaldia —entre ells el liberal Miquel Duran— ens serveix per explicar l'any municipal que acabam de passar i, especialment, per contemplar amb prou claretat què pot passar enguany fins a les eleccions municipals. Així hem vist com les barriades passaven a primer pla de l'activitat municipal. El batle plantetja els problemes i els vol resoldre o, si més no, deixar-los al descobert de cap al futur. Cal donar una imatge de bona administració. Cal impressionar els electors.

El que hem dit no significa que l'Ajuntament que presideix Buchens ho hagi fet tot per capitalitzar uns interessos electorals. No ho creim, entre altres raons perquè mai com enguany l'ajuntament ha estat obert a la informació i a la crítica (que això forma part de la tàctica, és possible, però...). El batle és podria ben bé haver-se limitat a traçar uns plans i a fer promeses, quan realment ha volgut anar un poc més lluny i ha convertit algunes d'aquestes promeses en realitzacions. Ha aprofitat unes circumstàncies favorables, una predisposició de l'Administració central envers certs problemes d'equipaments socials, per a signar uns importants convenis en matèria de guarderies i ambulatoris. Ha enfilat per la línia recta l'assumpte del Puig de Sant Pere i, malgrat el retgament del darrer ple, el cas del parc de la Mar.

La crítica municipal d'enguany ha estat necessàriament amable, tant era la diferència del tractament i les relacions públiques que hom notava a Cort. La democràcia, és a dir, un esperit encara no establert al cos corporatiu dels regidors, es traspuava més o manco pels corredors del vell palau consistorial. El «búnquer» llençà la tovallola i deixà l'Ajuntament en mans dels altres temps dits «aperturistes» i ara reformistes. La política no ha estat teòricament massa difícil, el batle i el seu equip realment no han tengut opositors. Han pogut plantar-se les seves campanyes tranquil·lament, sens veu-

re's estorbats per ningú, sobretot després d'haver pres les banderes de la política de barri als sectors ciutadans més progressistes (que, tot sigui dit, encara lluiten per a la seva legalització) i haver obert les finestres cap a una ciutat més lliure.

Bé, el que volem manifestar és la nostra impressió que la transició ha afavorit la maduresa i també l'ambició política d'alguns polítics locals aficats anteriorment dins el sistema i que, de cor, han cregut necessari l'evolució. I, éssent tots sols al davant de l'administració local, malgrat la crisi econòmica, per poc bè que ho han fet s'han guanyat una anomenada d'eficàcia que afovirarà el seu futur polític.

Tal volta sigui per això que a nosaltres, els observadors de la política municipal, ens preocupi aquest futur, no d'ells, sino el de tothom, puix els temps que han de venir hauran de donar-nos els administradors més alternatives de participació als ciutadans. No bastarà contemplar com uns senyors ho fan bé o ho deixen de fer bé; caldrà fer-ho amb ells. L'eficàcia municipal no serà prou adobant carrers o equipant els barris (que és totalment necessari per a trobar-se satisfet a una Ciutat) sinó que caldrà ésser ciutadans, ésser poble. Fins ara els homes públics oficials eren del Règim, ara hauran d'ésser Poble. Què ens vol dir això?

Crec que està ben clar. Alguns regidors, sobretot els qui controlen els doblers, sovint diuen que l'Ajuntament és com una gran empresa, que cal administrar bé. Cert, però hi ha qualque cosa més. L'Ajuntament ha de ser el cor de la ciutat, és a dir del poble. D'una bona administració, que és el que han promès els regidors de Ciutat de Mallorca, es pot deduir que viurem prou més còmodament en els anys següents, però ¿vol dir que viurem millor?

Els qui hagin cercat, com altres anys, un balanç de l'activitat municipal dels dotze mesos passats, en aquesta crònica de gener, anaven errats. No és hora de balanços, sinó de pensar en el demà, quan el poble perngui la paraula. Paulí Buchens pot tenir qualque cosa a dir en el futur, n'estam segurs, però, malgrat tot —malgrat l'anomenada que tregui de la labor de dos anys— haurà de tornar a començar a ésser polític després i com ell, tots quants, aspirin a representar el nostre país, a les illes Balears i Pitiüses, al Congrés i al Senat de l'Estat Espanyol o des dels ajuntaments mateixos.

SEBASTIA VERD

Don Guillem Cifre de Colonya (a) Coll
(1852-1908)

ESTUDIS

Don Guillem Cifre de Colonya

La seva doctrina i el seu temps

per Francesc Serra de Gayeta

TRADICIÓ PROGRESSISTA DE POLLENÇA

A Pollença hi havia al segle passat i des de ja feia anys, un grup progressista aglutinat al voltant d'un nombre molt reduït de persones, però que eren d'una solvència moral i un prestigi social indiscutibles: Don Pere Aloy i Llobera (de Ca'n Franch), primer contribuent de la vila després de Don Miquel Costa i Cifre (pare del poeta), i Don Joan Albis i Bennàssar, metge respectat per tots els pollencins de l'època. Don Pere Aloy era ja el batlle d'aquell poble quan la revolució de Setembre de 1868, i Don Joan Albis jutge de pau a 1867. Aquestes dues figures locals mantengueren i dirigiren el progressisme, i posteriorment el partit republicà, durant molts anys, dins un ambient de civisme i moderació que, desgraciadament, no es donava sovint. Un i altre foren batlles i regidors, d'acord amb les seves idees, en diferents ocasions.

A la indiscutible influència local d'aquests dos homes, vingué ben aviat a sumar-s'hi la d'un tercer pollencí, enrevoltat ja, malgrat la seva juvenesa, d'una gran aurèola guanyada a Barcelona amb la seva obra poètica, i que no ha estat estudiat bastant en l'aspecte polític: Ramon Picó i Campamar, qui, ja abans de la primera República era un encès progressista. D'ell

es conserva un discurs pronunciat a 1870, que és, quasi tot, una veritable proclama revolucionària. Era l'any mateix en què els Jocs Florals li premiaren el poema «A Joan Crespí», cabdill de les Germanies, i no cal dir-ho, molt abans que es convertís en crític sever i ortodox de les presumptes debilitats racionalistes de Costa i Llobera.

Picó tenia en aquell moment 22 anys. Aloy 41 i Albis 36.

Passaren els anys calamitosos de la primera República, durant la qual no trobam indicis de l'actuació dels tres amics. Es ja en plena Restauració quan Picó se separa ideològicament. Però és precisament en aquests mateixos anys, quan una nova personalitat, també de gran categoria intel·lectual i de juvenil entusiasme, cobriria en aquest ordre de coses, la baixa del poeta de «Les Tres Englantines». Guillem Cifre de Colonya, universitari brillant, tot just acabada la seva carrera d'advocat, tornava al seu poble. I hi tornava amb tot el bagatge d'aquelles idees apreses a la «Institución Libre de Enseñanza», sota el mestratge de Giner de los Rios, i després d'una estada d'anys en contacte amb el liberal Madrid dels anys setanta. I malgrat ésser un home ric i independent, arribava decidit amb il·lusió a reintegrar-se novament a l'entorn de

la seva infantesa, i fer-hi feina amb tota la dedicació i apostolat d'aquell nou «camí de vida», del qual, de completa bona fe, es creia «missioner».

Cifre de Colonya trobà, doncs, a Pollença ja una tradició progressista antiga, que en certa manera li facilità la tasca al començament. I per altra banda, aquells pollencins progressistes, o ja republicans, reberen en Cifre de Colonya com un gran reforç, com un aliat poderós, que amb la seva col·laboració els havia de donar un prestigi indiscutible.

LAICISME I REPUBLICANISME

No es pot afirmar que la «Institución» fos declaradament republicana. Però no es pot negar l'origen «institucionalista» de molts famosos republicans. Concretament a Pollença, quan Cifre de Colonya fundà la seva «Institución de Enseñanza de Pollensa», el primer de novembre de 1879, i es constituí aquell dia la Junta de Fundadors, figuren ja en ella aquells dos decidits progressistes d'un temps, Don Pere Aloy i Don Joan Albis, a més d'altres que posteriorment es donarien a conèixer dins el republicanisme local. En aquells anys, tant Aloy com Albis ocupaven també els llocs directius del partit republicà. Com també és evident el paralelisme posterior i constant, la coincidència en els càrrecs, de molts

dels dirigents de l'«Escola» i del partit. (1)

El laïcisme pur, inatacable des de l'aspecte de moralitat i civisme de la «Institución», venia a 1876 a impregnar d'un cert «misticisme» ascètic a alts dirigents del republicanisme del país d'aquell temps, que per força havien de matisar amb el seu exemple, l'anticlericalisme simplement destructor o negatiu, que per moltes causes que no és el moment d'analitzar, es trobava difús dins unes masses contestatàries sense preparació.

No és d'estranyar, doncs, que la influència d'aquella reduïda «èlite», actuant paral·lelament en l'aspecte social i polític sobre unes classes menestraleres i pageses, de formació endarrerida i economia mínima, víctimes, com en tot l'àmbit rural de l'illa, de la usura i del caciquisme, fos gran, i que, en certa manera, perduri encara dins Pollença.

A Pollença, i ara, s'està parlant molt, altra vegada, de Don Guillem. I auguram que se'n tornarà a parlar fora de Pollença. Però, per falta de documentació, és pràcticament desconegut. Salvada la tradició de prestigi, admesa generalment, i tramesa de generació en generació, i la constància de l'existència d'una de les seves obres principals. (2)

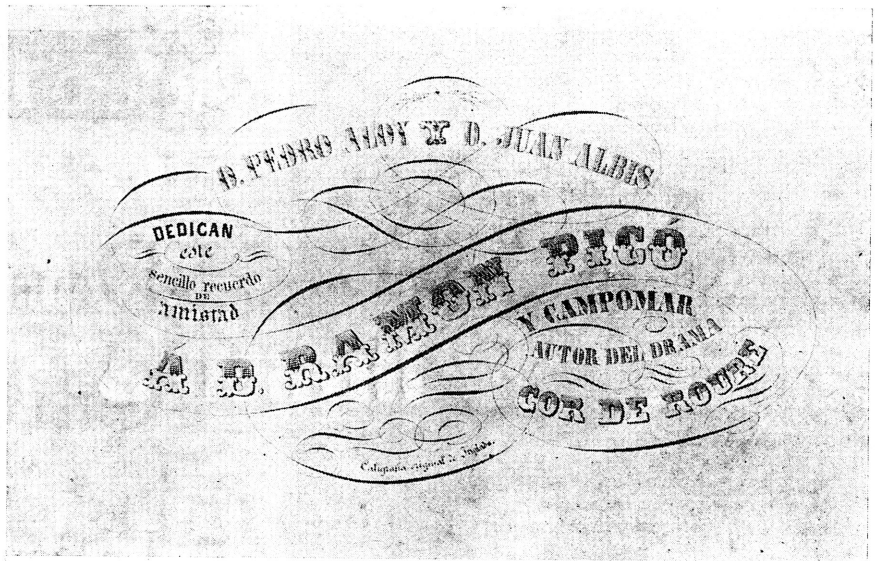
PERILL DE MANIPULACIÓ: DON GUILLEM LAIC

Aquesta tradició, doncs, corre el perill d'ésser interpretada o manipulada interessadament. Per això i abans que el subjectivisme d'uns o altres ens en doni una imatge prefabricada, res millor que acudir a tres testimonis del pensament de Don Guillem, i situant-lo en el seu temps, procurar en lo possible acostar-nos a la veritat respecte a aquella important figura.

El primer d'aquests testimonis que presentarem, és una carta firmada per ell mateix i publicada a la premsa de Ciutat l'any 1885, amb motiu d'una sorollosa polèmica entre periòdics de diferents tendències, sobre les «Instituciones d'Ensenyança» de Ciutat i de Pollença, úniques que existiren a Mallorca filloles de la «Institución Libre de Enseñanza» famosa.

«El Ancora», periòdic catòlic popular publicà la llista dels fundadors de l'escola de «Colonya» i tingué l'atreviment de comentar: «Hallamos este triste cuadro de socios fundadores que recomendamos a la compasión, a las lágrimas y al dolor de todas las almas que saben sentir la caída de sus hermanos... lo que falta es pedir instantáneamente a Dios que abrevie los días de amargura y de martirio por que pasa la Iglesia Española, antes gloriosa y feliz, y hoy maniatada y escarnecida».

Don Guillem, com a Director de la seva «Escola», contestà pocs dies després amb el següent escrit de defensa, que ve a constituir un veritable manifest, que encara que abundi en

Portada de l'àlbum ofert per Aloy i Albis a Picó, on hi ha un autògraf del «Pi de Formentor» de Costa, que es conserva a la Biblioteca Bartomeu March.

les ja conegudes tesis de la «Institución Libre de Enseñanza» té el mèrit per la nostra història, d'ésser firmat pel mateix fundador de la de Pollença, i que concreta el seu pensament i fons doctrinal personal:

«Daríamos por terminadas estas líneas si altos deberes no nos obligaran a protestar con todas nuestras fuerzas, contra la calumnia que El Ancora infirió... a la mencionada Institución (la de Pollença), al calificarla de anticatólica. La Institución de Enseñanza de Pollensa no es anticatólica, ni esto se dice en sus Estatutos, ni jamás ha predicado tal doctrina. ...La providencia ordenó las cosas en virtud de lo cual, y por quedar muy limitado en la vida el poder del mal, si bien a primera vista pareciera lo contrario, tenemos una fé sincera y una esperanza firme, de que el bien siempre ha de salir triunfante... Dicha Institución desde que se instaló tiene sus puertas abiertas al cura católico, para poder exponer en aquel local su doctrina como apóstol encargado de esta misión... A prevalecer el sentido irracional de El Ancora... no habría en el mundo sino enemigos y contrarios, cuando lo que hay son hermanos, que con la riqueza inagotable de colores y matices, traen el sagrado deber común de contribuir a la formación de un todo armónico... Una Institución regida por los eternos principios de la conciencia, que cual faro divino lleva cada hombre en su interior... En medio de las debilidades y caídas, procuramos llevar a todos nuestros actos, la mayor religiosidad posible, convencidos de que radica ésta, en el espíritu e intención con que aquellos se ejecutan y que no resulta tal, según la Ley Nueva, cuando se ora de pala-

bra y no de pensamiento; queremos fondo, no mera forma; religión verdad, no farisaísmo. Gente buena no sólo dentro del templo, sino también fuera de él... que no sirva el acudir al templo como patente para aminorar y encubrir las faltas que se cometan en el trato social... Miramos con horror todo espíritu de secta, porque empujea y envenena...». (3)

(1) La Junta Fundadora de «Colonya», nom amb què es conegué sempre popularment la «Institución de Enseñanza de Pollensa», estava constituïda per D. Guillem Cifre de Colonya (a) Coll, D. Joan Albis Bannasar, D. Joan Segura Miró, D. Jaume Cortés Forteza, D. Josep Guiraud Rotger, D. Joan Gelabert Vicens, D. Joan Albertí Cerdà, D. Pere Aloy Llobera, D. Miquel Llobera Axartell i D. Nicolau de Castro Porto.

Repitrem aquí la salvetat feta quan hem parlat de la «Institución Libre» en general. Potser encara més acusada aquesta salvetat si ens referim a la «Institución Mallorquina de Enseñanza» de Ciutat: No tots els directius d'aquestes «Instituciones», ni sobretot, tots els seus alumnes foren republicans, ni molt manco laics. Però a Pollença, molts dels republicans de finals de segle passat i començament de l'actual, s'hi havien format.

(2) La primitiva Caixa d'Estalvis fundada a «Colonya» l'any 1880, s'ha convertit actualment en la «Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Pollensa», que compta amb una oficina central dins vila i tres sucursals a la comarca. En canvi, l'«Escola» fa temps deixà de funcionar.

(3) Aquesta polèmica, com era d'esperar, portà a Pollença discussions, baralles amb contusionats i fins retraccions i baixes de dos membres de la Junta de la «Institución» de Colonya.

DON GUILLEM, REPUBLICA

També hi ha diversitat d'opinions sobre la classe d'home polític que fou Don Guillem i fins a quint punt actua. Cifre de Colonya, amb el desig de comprometre's amb els seus, arribà a ésser conseller de l'Ajuntament de Pollença i sempre pel partit republicà. Ell, que hauria pogut arribar tan amunt, ocupà aquest càrrec de 1885 a final de 1889 i de 1895 fins a 1903, dedicant la seva activitat política a controlar la bona administració municipal del seu poble, amb la mateixa vocació que si estigués a les Corts on segurament hauria pogut anar si ho hagués volgut. Però, a part de les seves nombroses intervencions que figuren als llibres d'actes del Consistori, ens han quedat també als diaris del seu temps, testimonis eloqüents que aclareixen el concepte polític que d'ell s'ha de formar.

El 17 de febrer de 1898, amb motiu de l'aniversari de la primera República, se celebrà al «Casino» republicà de Pollença un de tants actes com s'acostumaven a celebrar cada any per aquells dies i que els periòdics anaven ressenyant anualment. Per triar-ne un, hem triat aquest: Es donà un dinar amb 150 participants. A la presidència hi havia una representació de la República i a cada costat retrats de Salmerón, Ruiz Zorrilla i de Don Pere Aloy, que ja havia mort feia sis anys, ex-president del dit «Casino». I un diari de Ciutat, diu:

«El acto comenzó con el alegre y patriótico canto de la Marsellesa. En la presidencia, junto con el conocido republicano mallorquín Don Jerónimo Pou, se hallaban Don Juan Albis y Don Guillermo Cifre. Y éste en su discurso dijo:

Dedica un examen a los desastres que hoy la patria lamenta... que estos actos, como el de hoy, sirvan para reanimar los abatidos ánimos de los que siguen luchando contra sus opresores... dirige duros y severos ataques a la Restauración, cuyos desafortunados gobiernos son el origen de los desastres... pensar en la inmaculada honradez de las principales figuras del republicanismo... ciertos políticos de la Corte, mejor les fuera que vivir en Madrid, pasar a beber el agua pura y transparente salida del seno de las montañas del pueblo de Pollensa. Terminando después con un viva la República.

Don Jerónimo Pou, puso de relieve la alteza de miras de Don Juan Albis y Don Guillermo Cifre y demás republicanos que han sabido organizar en Pollensa un partido digno de ser imitado en toda España.

I com a comentari final, el periodista afegia: **«Merece el que nos ocupemos detenidamente de la escuela laica que tiene abierta en dicho pueblo el señor Cifre, la cual está dotada de los principales adelantos modernos. Muchos, pero muchos, son los alumnos**

El «senyor de Colonya» rodejat de joves alumnes. És el del fons amb el braç sobre un al·lot. A la seva esquerra Mestre Rafel Colom. I dret amb corbata, el professor Jaume Bestard Cànaves, germà del fotògraf Guillem.

que asisten a ella, habiendo quedado admirados de su perfecta instrucción».

ELS ANYS LIBERALS DE LA MONARQUIA

Potser sorprenguin a més d'un els testimonis exposats, que per altra part, són història pura. Però, la reflexió sobre dits testimonis del laïcisme i republicanisme de Cifre de Colonya, ens han de dur per contra, a una altra classe d'aclariments:

El mateix fet que es poguessin celebrar aquells actes i publicar aquells discursos, ens han de demostrar fins a quin punt eren de liberals certs governs de la Monarquia a finals del segle passat. Pensem i acceptem que els homes dels partits republicans, podien ésser elegits, inclús als pobles petits dominats pel caciquisme. No en parlem a les grans ciutats, on sovint guanyaven. Podríem arribar a la conclusió que el gran mèrit polític de la Restauració fou aconseguir la integració dins el sistema, de gran part de l'oposició progressista, i donar joc, concedint-li una certa legal beligerància a la republicana. Potser aquesta política salvà a la Corona en aquelles diades tràgiques de liquidació de l'«Imperi». (4)

I si això passava en el camp de la política, molt més liberal era l'actuació governamental en el camp de les idees: Un ministre que no era precisament «Institucionalista», Pidal i Mon, poques setmanes abans de morir Alfons XII, a 1885, ratificà la legalització de les «Escoles Lliures», i la «Institución de Enseñanza de Pollensa», per boca del seu Director, Don Guillem Cifre de Colonya, afirmava que

«Sin que esta Institución sea, ni deje de ser católica, no puede someterse a la inspección diocesana» (5) i afegia: «La Institución es ajena a toda comunión política y religiosa, quedando, no obstante, abiertas sus puertas al que quiera exponer alguna doctrina, siempre que se guarde el respeto debido a las personas y a las creencias». I lluny de lamentar-se del tracte d'un Estat com l'existent cap a la seva obra, confessa que l'edifici propietat de la «Institución», fou construït amb l'auxili de tres subvencions del Govern, i que a la Biblioteca popular de la mateixa, figuren 184 volums tramesos pel mateix Ministeri de Foment.

En vista de tot lo precedent, sembla indiscutible que efectivament, Cifre de Colonya fou un predicador del laïcisme. I que també fou un home polític, un republicà declarat i actiu. Però també se'n desprèn que no fou perseguit, ni ell ni la seva obra, pel sistema, que el tolerava i inclús l'ajudà.

(4) Quan morí Alfons XII, a 1885, la Reina Regent encarregà el govern al liberal Sagasta, que fou un dels més influents polítics de la Regència. Hi escau recordar que precisament el mateix i tan caricaturitzat «Don Pràxedes», havia estat en la seva joventut condemnat a mort per republicà. I que, a 1893, vint anys passats la primera República, homes com Salmerón i Pi i Margall, encara guanyaven unes eleccions a Madrid, Barcelona i altres poblacions importants. Cal confessar que tot això deia molt en favor de la tolerància política de la Monarquia.

(5) El Decret de Pidal i Mon deixava en llibertat a cada «Escola» d'acceptar o no aquesta inspecció.

Fins i tot en el terreny local, i malgrat la gran oposició que devien fer-li les forces conservadores més o menys soterràniament, arribà un moment, en què després d'una crisi escandalosa municipal, el Batlle fou destituït, i el Governador, que no cal dir era monàrquic, nomenà per substituir-lo i per uns mesos, el mateix Cifre de Colonya, conceller que havia estat elegit per major nombre de vots a les darreres eleccions. Un republicà com Don Guillem batlle de Pollença en temps de la Monarquia! Hem de convenir que vol dir molt per cada banda. (6)

DOCTRINA DE CONDUCTA CÍVICO-SOCIAL EXEMPLAR

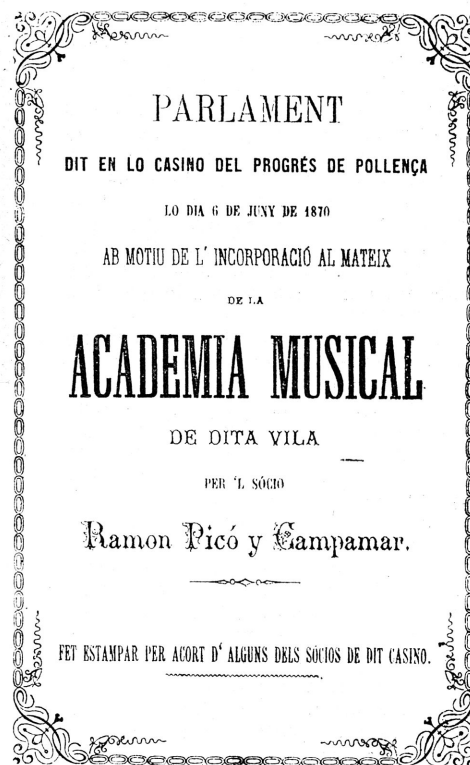
I per acabar, transcriurem una de les poques cartes de Don Guillem que es conserva en poder dels seus amics: Es ja relativament moderna, del 1902. S'hi endevina ja el dramatisme de la seva malaltia, perquè en ella ja en parla. El seu escrit destil·la un to paternal, d'estima cap als seus i una autèntica doctrina moral i social que per si sola ja acredita l'alta condició humana del «senyor de Colonya» que es conformà amb ensenyar als humils i dins un ambient reduït i localista: el del seu poble. Aspecte, aquest, que complementa, al meu gust i amb molta major importància, els altres caires doctrinals i polítics de la seva personalitat i de què hem parlat. La carta va dirigida a un dels seus deixebles i seguidors predilectes: Mestre Rafel Colom. Menestral honorat que com a bon alumne seu, guanyà un prestigi a força de bons exemples:

«Madrid 1 Febr. 1902 - Mi muy estimado amigo: Ya puede Vd. figurarse con qué gusto y con cuanto interés leí la suya, a la cual no contesté antes porque deseaba encontrarme en mejor disposición de ánimo. Por Clara, (la seva esposa) he sabido lo mucho que Vd. y Jaime trabajan por sostener esas modestas obras de carácter popular. Mi reconocimiento será eterno y por ello deben estarles las gentes agradecidas. Cuanto deseo poder volver a su lado para continuar la tarea. No hay satisfacción más grande en este mundo que el trabajar para el bien común, ni goce que sea más duradero. Vd. que es de los poquísimos que están en esta creencia, importa que mantenga firmes sus convicciones, que no cege en su empeño, que anime a Jaime y a los demás que pueda, dándoles a entender que no hay mejor camino de redención para todas las gentes y en especial para la clase trabajadora. Animen Vds. cuanto puedan y hagan ver que todo el valor de las instituciones y sociedades estriba en la buena conducta de las personas que forman parte de ellas. Estimaré a Vd. mucho que me dé cuenta de lo que pasa por ahí y crea pueda ofrecer interés para mí. ¿Cómo van los Socorros, la Cooperativa, Caja de Ahorros, etc.? Yo hubiera deseado estar entre Vds. para la Junta General

Picó i Campamar
pronuncià un discurs
al «Casino» del Progrés
de Pollença a 1870.
Biblioteca Bartomeu
March Servera

de la Caja de Ahorros, pero los de aquí creen que no debo salir de aquí hasta que estos nervios se hayan equilibrado por completo y me encuentre en disposición de emprender de nuevo el trabajo. Cuanto pudiera yo contarle de lo importante que ocurre por aquí lo sabe Vd. mejor por los telegramas. Mis afectos a su esposa y besos a los dos chiquitines. Sírvase saludar a todos los compañeros de las Juntas y especialmente a los que son más constantes, Don Rafael Cortés, Gabriel Aguiló, Cristóbal Llopart, Juan Vilanova y demás, sin olvidar a ninguno. Dígales que no me olvido de ellos y que confío han de sostener bien la obra. Supongo que a la Junta General asistirá Don Juan, esperando le salude Vd. en mi nombre, lo propio que al Sr. Estela y a los Conserges. Agradeceré carta de Vd. y cuente le quiere de veras su buen amigo, Guill. - No olvide saludar a Juan Amengual y Juan del Huerto». (7)

Resumint: Es demana actualment que es proclami Fill Il·lustre de Pollença Don Guillem Cifre de Colonya. Jo, com a pollencí, com a liberal antic i «constant» que he estat, i com

a catòlic que he tengut la sort de viure els presents anys prometedors de l'Església post-conciliar, vull amb la meva firma ajudar a tal petició, desitjant que prest el seu retrat pugui acompanyar als que són també, i ja fa temps, Fills Il·lustres de la nostra vila, Costa i Llobera, Picó i Campamar, Miquel Capllonch, Llorenç Cerdà i altres.

FRANCESC SERRA DE GAYETA

(6) Això passà a 1899. A 1908 Don Guillem moria. ¿Què podem dir dels darrers temps actuals que ell ja no visqué? Que per damunt tot el seu dramatisme, els superà simbòlicament, ja que, com vaig dir una altra vegada, «l'estàtua de Don Guillem col·locada a 1935 al pati de la seva antiga escola, no s'ha mogut del seu lloc». I malgrat tot, ha seguit presidint els jocs d'uns al·lots, jugant mesclats els néts d'aquells que tant estimà, amb els dels que es consideraven els seus contraris.

(7) Guarda aquesta carta amb gran estima la filla de Mestre Rafel, Maria.

CONVERSA AMB:

Leopold Samsó

*«Una fotografia és quelcom més que una imatge»
«La meva ideologia és fer fotografies»*

per Betlem Aguiló

La Rambla de Catalunya és un dels carrers més bonics de tot Barcelona, i també un dels que tenen un «ambientillo» més característic. Si un dia qualsevol, que faci un bon sol, hom s'asseu en un dels seus bancs —en algun dels pocs que queden des de l'any passat— i es dedica a observar tot el que l'envolta, s'adonarà que aquest no és un carrer més. Per aquí circulen nombrosos personatges vinculats a la plàstica, ja que és precisament a la Rambla de Catalunya i al carrer Consell de Cent on s'aglutinen les més importants sales d'art barcelonines. I si hom és un amant de l'arquitectura catalana de fi de segle, podrà deixar caure la seva mirada sobre les façanes d'aquest singular carrer, algunes de les quals són purament modernistes, bellament complicades i fascinantment sinuoses. I si el visitant està cansat de veure coses, cases i gent, pot optar per badar, badar tranquil·lament, mentre deixa passar el temps i la resta del món oblida que ell existeix, i que no és un element més de tota la faràndula barcelonina.

I, precisament, enmig d'aquest ambient sofisticat, selecte, burgès, artificiós i encantador, no és gaire difícil trobar Leopold Samsó. Rambla de Catalunya. Edifici modernista. Vidrieres molt boniques. El nom a la porta. Un home jove. Camisa de seda i mocador al coll. Cabells llargs i arreglats. Hola! Un estudi fotogràfic. Cambres pertot. Desordre. Mil relíquies modernistes, recollides als «Encants» o en algun lloc semblant. Quadres. Fotos. I ell, pertot, anant i venint. Nerviós. Fotògraf. Artista?

Jo sóc un home que intenta de fer fotografies. Simplement. Si sóc artista o no ho sóc, és una cosa que l'han de dir els altres i no jo. De tota manera, això d'ésser artista és una etiqueta que et posen a sobre i que va molt vinculada a la idea de fama. I és del tot convenient que es perdi l'etiqueta de la fama, perquè és igual d'absurd que això d'obra d'art. ¿Què és una obra d'art? Tòpics, tòpics que s'ha fotut la societat. L'art és una ideologia i res més.

4CATS

galeria d'art

C/ San Sebastian, 7
Tel. 22 64 93 Palma

CHANCHO

febrer 77

Música, música dolça. Fred, fred, perquè l'estudi és antic, gran, i no hi ha manera d'escalfar-lo. Leopold Samsó va d'un tema a l'altre, amb la mateixa facilitat i rapidesa amb què travessa l'estança.

Una fotografia és quelcom més que una imatge. És allò que veus, però és també allò que no veus, allò que t'imagines, i per tant actua molt a nivell subjectiu, la fotografia artística, vull dir. Perquè després hi ha la fotografia informativa que actua molt més a nivell objectiu, com per exemple, un reportatge o qualsevol foto de premsa. Però, a mi, m'interessa la fotografia que intenta de trobar allò que l'home no sap, i per això crec que treballa en la trobada. De què? No ho sé, de què.

Per sobre la taula, a part de nombrosos trastets útils i inútils, hi ha uns quants rotlles de pel·lícula. Un cendrer, sempre ple. Revistes de fotografia. Catàlegs de pintura. Tot barrejat.

La fotografia, des que es va descobrir, ha estat en constant evolució, i encara està a nivell d'investigació, per exemple, avui he llegit que ara ja es pot fotografiar l'aura. Meravellós, no? I aquí, a Espanya, la fotografia és molt més desconeguda que a la resta d'Europa o els EUA, on existeixen museus de fotografia, sales d'exposició, revistes especialitzades... Perquè la gent reconeix que és davant un moviment artístic important, capaç d'expressar els sentiments del fotògraf. Tot i amb això, fa potser dos anys que aquí van canviant una mica les coses. Abans, qualsevol revista de fotografia que portés alguna senyora nua no arribava. Ara sí, i a poc a poc van donant-se a conèixer els grans fotògrafs estrangers.

Que qui són els grans fotògrafs? Bé, això és molt relatiu i, per tant, solament puc parlar-te dels que, a mi, em semblen grans. Un dels que més m'agraden és el japonès Hiro, sobretot per la seva tècnica, que no arribo a descobrir. El Richard Avedon que treballa més a efectes de llibre o de reportatge, i té una gran força quan retrata persones, ja que arriba fins el fons i aconsegueix expressar un gran dramatisme. Un altre que es dedica al reportatge és Cartier-Bresson, el qual té una concepció de la imatge humana molt atrevida i directa. Jeanloup Sieff sap donar un erotisme molt suau. N'hi ha molts que val la pena conèixer. Malauradament, la gent no en coneix quasi cap, tret del Hamilton, que és molt comercial i estètic amb aquelles imatges sofisticades i ingènues. Veus? A nivell fotogràfic també hi ha modes, i el Hamilton ara és una moda.

Leopold Samsó parla. S'anima i parla. De tant en tant dubta. (Què escrius? Pregunta. Res Home! Tot el que tu em dius. A veure, a veure. Això ho posaràs així? Es que queda molt barrejat. Ho arreglaràs, veritat? Sí, home, sí. Parla'm de la fotografia espanyola i de la catalana. Espanyola? Catalana? Això ja és més fotut. No, que després dius una cosa i la gent n'entén una altra. No posis res d'això, és millor no parlar-ne, de la gent de casa). En vista de l'èxit, canviem de tema.

Jo crec que faig surrealisme fotogràfic, més que realisme. Parteixo de la realitat i després l'encaragolo, tenint en compte una determinada estètica i intentant sempre utilitzar una tècnica adequada i cada cop més perfeccionada. Ara que, quan penso una fotografia, parteixo sempre de la natura morta, i, potser per això, les meves fotografies són una miqueta fredes. Sí, sí, evidentment els falta vida. (Sí, les fotografies de Leopold Samsó són fredes, molt fredes, molt tristes i molt sofisticades. Són imatges belles que et fan treballar la imaginació, que et sorprenden, i que solament tenen a veure amb el seu creador i amb el seu món, perquè la resta dels humans i la resta de les circumstàncies queden excloses d'aquest univers, res no compten, perquè no en formen part). I no faig mai retrats, perquè per a retratar algú has de conèi-

Una fotografia de L. Samsó

er-lo molt bé, per a poder arribar al fons de la seva personalitat, i això no passa gairebé mai, i els cops que passa i en faig algun que, a mi, em sembla bo no el mostro a ningú, perquè resulta que és massa íntim.

Com em faria un autoretrat? Fa ja uns dos anys que porto una idea al cap, però que, no sé per què, no arribo a realitzar-la mai. Si m'hagués de fer una foto a mi mateix la faria basant-me en un llibre de Kafka, un que es diu La Metamorfosi. El coneixes? Doncs bé, posaria dos cossos allargats d'esquena, per tal que semblessin uns muntanyes. Des de dalt faria que la imatge de la meua màscara, no de la meua cara, anés apareixent multiplicada, primer més petita i més clara i, a mesura que s'apropés als cossos, més gran i més borrosa per acabar convertida en un animal. L'animal podria ésser un escarabat, però em sembla que em decanto més per un peix, per allò que diuen que l'home prové d'un peix o d'una mena d'animal aquàtic. Sí, sí, aquest crec que és el meu autoretrat. (Leopold Samsó, múltiple, sensual i complicat, potser torturat, malgrat que a primera vista sembli ben diferent).

Enamorat de les imatges, el fotògraf parla de pintura amb molta seguretat. Crec que les fotografies que faig denoten molta influència del surrealisme pictòric, i sobretot del Daí. Dalí és un gran pintor, en tots els aspectes, i a mi, m'agrada moltíssim. Fixa't que quan jo tenia sis o set anys vivia al carrer Pintor Fortuny, i van fer un homenatge a aquest senyor. Amb aquest motiu van venir les autoritats i molta gent, i jo, que anava camí de l'escola, vaig posar-hi el nas i vaig veure un senyor amb bigoti que deia unes coses molt divertides i en feia d'altres que encara xocaven més entre tots aquells homes seriosos i

encarcarats. Aquell dia vaig fer campana, que en diuen, i la culpa la va tenir el Dalí, perquè era ell el qui estava muntant el número. Això no és més que una anècdota, però, a mi, em fa gràcia. Després he anat estudiant l'obra daliniàna, he seguit una miqueta la seva trajectòria i cada cop m'agrada més. El Dalí domina el pinzell i els colors, sap fer taques, però també sap fer el quadre més «llepat» que et puguis imaginar. I per això pot passar de tot i de tots, perquè ell és «el rei», el centre del seu univers, com ell mateix diu.

Té un quadre que es diu «Niño geopolítico contemplando el nacimiento del hombre nuevo» que, a mi, m'agrada moltíssim. Això és el que ha de passar. Al món, hi ha de néixer l'home nou, un home que sigui molt més lliure que l'actual i que passi de moltes coses, per exemple, de la política. Jo en passo totalment, de la política, perquè no és més que un joc en el qual tots intenten de guanyar per tenir el poder a les seves mans, i després

Si teniu intenció de comprar res de joieria, confeccions de pell, objectes propis per a obsequi, articles de viatge, perles, porcellanes, quadres d'esmalt, etc., potser tindrem exactament allò que vos interessi.

ENS SENTIREM MOLT
COMPLAGUTS SI TENIU EL
GUST DE VENIR, SENSE
CAP COMPROMÍS PER
PART VOSTRA, A VEURE
LA NOSTRA SELECCIÓ
D'ARTICLES

nacar

Jaume III, 19

Tel. 21 69 06 - 21 69 07 - 21 06 48

Palma de Mallorca

UNA EMPRESA AMB INDISCUTIBLE
VOLUNTAT DE SERVIR BE TOTHOM

(Amb molt de gust vos farem un 10% de
descompte si esmentau aquest anunci)

oprimir els altres. Jo no formo part de cap moviment anarquista (tu! que quedí clar, que després et foten), però si el món fos una mica més anàrquic tot aniria molt millor, perquè hi hauria més llibertat, més expressió i més comunicació. Tot i amb això, la poca anarquia que hi ha està mal enfocada, està corrompuda i falla, com totes les altres ideologies.

La solució seria canviar la mentalitat de les persones i abolir els elements de poder. Allò de «borrón y cuenta nueva». Tot per avall. Tot nou. De tota manera, res d'això no m'interessa. Jo tinc la meua ideologia, que és fer fotografies. Tota la resta és un joc econòmic que em fastigueja, i per tant en passo.

Tot barrejat, sempre desordre.

L.S.— El poder oprimeix la cultura.

B.A.— I què és, per tu, la cultura?

Sorpresa.

B.A.— Tu en fas, de cultura?

Desorientació.

L.S.— Tothom fa cultura. Jo intento d'expressar-me d'una forma molt personal, que per alguns pot ésser cultura i per altres no. Però malgrat tot, tots rebem i donem cultura.

B.A.— Et consideres inclòs dintre la cultura catalana?.

L.S.— Jo no em faig aquesta pregunta. No, no hi estic inclòs. Bé, no ho sé, una miqueta sí i una miqueta no. Però a on no em considero inclòs és en la «cultureta».

B.A.— I què és la cultureta?

L.S.— La «cultureta» és un producte de la burgesia progressista catalana. I jo en passo, d'això, perquè crec que estic per altres jocs.

B.A.— Aleshores, tu què ets?, on ets?

L.S.— Jo sóc Leopold Samsó Costa. Millor dit, a mi, em van dir que sóc Leopold Samsó Costa, perquè com a tots, a mi, també em posaren una etiqueta i, per tant, jo també jugo, en el fons, a la puta i a la Ramoneta. A tots, a tots ens ha col·locat en aquest món tan mal fet, i això és molt fotut.

Rambla de Catalunya. Fotografies. Música. Paraules.
Burgès, anàrquic, artista: LEOPOLD SAMSÓ COSTA.

BETLEM AGUILO REGLA

Desembre 1976.

El Drach

BIJUTERIA DE NOVETAT

OBJECTES TÍPICS DE MALLORCA

Sant Domingo, 25 i 27

CIUTAT

La manca de capacitat decisòria del camp necessita una solució urgent

Dir que en el camp es desenrotlla l'activitat humana més antiga de quantes realitza l'home no és res nou per ningú, ja que el seu punt de partida coincideix amb el moment en què l'home primitiu es fa sedentari (vuit mil anys abans de Crist). Si la importància del camp va ser essencial des del primer moment, actualment continua essent-ho ja que el fi es manté invariable: és una font de béns que satisfà unes necessitats humanes ben concretes. El que sí ha experimentat un canvi substancial, és l'atenció que rep, tant per part estatal com pel sentir popular, havent passat a ser un sector social marginat, desprestigi i oblidat a tots els nivells.

Aquestes característiques es troben al sector agropecuari de l'Estat espanyol amb una incidència especialment negativa, i les illes Balears es troben emmarcades totalment dins aquest estat de crisi.

EL CAMP, UN GRAN CONSUMIDOR

La situació de la nostra terra, no deixa de ser d'allò més paradoxal, ja que si l'activitat agrícola se va revelar com l'única capaç de crear un excedent de productes, després de repo-

sar les matèries primes i l'energia humana i animal en ella gastades (el que va dur a ser considerada en un principi com l'única capaç de crear riquesa que seria la principal font de capital per la indústria i el món capitalista sorgit amb ella) ens trobam actualment davant una situació greu i delicada, ja quasi els excedents eren suficients i es venia més que el que es comprava, resulta que actualment aquest poder adquisitiu s'ha vist fortament amenaçat, produint-se un canvi radical que ha convertit el camp en un consumidor de primer orde i en un mercat fabulós per a totes les indústries auxiliars (adobs, maquinària, llavors, bestiar, tecnologia en general, etc.) i inclús per a les indústries alimentícies que troben un client assidu en la família pagesa, la qual ha passat de ser autosuficient respecte a l'alimentació a ser un comprador més de productes alimentaris conservats, transformats o nous.

Davant aquesta situació eminentment compradora se deriva invariablement un augment de la inversió per unitat de producció i de les despeses globals del sector que sobrepassen notablement el ritme marcat per la

producció total. Les innovacions del segle actual han desenbocat en una revolució que suposa la ruptura definitiva de l'equilibri de l'economia clàssica agrària, havent d'accentuar la dependència de l'agricultura de les matèries primes i mitjans de producció de fora del sector.

Si actualment contrasta el desenvolupament industrial respecte al que ha experimentat l'agricultura —basta consultar els increments del producte final agrari (sectors agrícola, forestal i ramader) respecte al creixement del sector industrial per veure el clar desequilibri— hem de pensar que ha estat l'agricultura la font de recursos que ha permès la industrialització; ara bé, això ha estat possible degut als baixos preus salarials i a l'explotació irracional que durant les darreres dècades han assolat el camp. Amb aquestes condicions, el camp, essent un venedor de productes, es veu ara en la necessitat de recórrer a altres sectors. Aquesta situació ha conduït inevitablement a una caiguda de les taxes de rendibilitat del sector, que es veu desbordat i en la necessitat de canviar el seu sistema de producció per un altre més intensiu, deshumanitzat i econòmicament perillós.

EL TIPUS DE PRODUCCió ACTUAL

El sistema primitiu de cultius permetia obtenir collites amb un rendiment de calories vint vegades superior a les invertides directament i indirectament, i amb el tipus, altament

FAJAS **Reinas** CORSETERIA

J. Masdeu

Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 216033 - Palma de Mallorca

*al servei
de la dona
jove i elegant*

dona
corseteria

J. Masdeu
COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

Ba'n Juan
de S'aigo

Casa fundada l'any 1700

Focolata amb ensaimades calentes
Gelats i quemullars
Obert tot lo dia

C/. Fiol, 11

Tel. 211653

Ciutat

mecanitzat, just per part del combustible fòssil s'empra una energia que supera amb molt la que contenen els productes finals.

L'especialització, únic recurs a mà del pagès obligat a emprar-lo per sobreviure dins una competència incontrolada i massa sovint deshonest, ha estat una arma de doble tall, ja que normalment aquell s'ha trobat en la necessitat de competir amb monopolis, entitat bancàries, grups financers, etc., no lligats a la problemàtica del món foraviler més que en les seves aspiracions econòmiques.

No cal posar en dubte que avui s'aconsegueix molt més per unitat de producció que els avanços en aquest sentit són espectaculars però que indueixen a un triomfalisme no gaire clar, tenint en compte que la tecnologia passa una factura molt elevada i moltes vegades excessiva per poder-la carregar damunt el pagès. Si es pot afirmar que la producció s'ha incrementada no es pot dir el mateix de la productivitat que és el primer concepte que s'ha de tenir en compte en una planificació que tenguí present la terra, el capital i el treball com factors de producció a amortitzar.

Les inversions inicials per començar la cadena productiva són tan elevades que desanimen el més optimista. Es necessita una gran quantitat de capital que no es pot treure de cap manera del mateix camp, capital que permet comprar maquinària, tecnologia, bestiar, llavors, etc., a uns preus molt elevats. Aquest capital fuig ràpidament de la roda agrícola per no tornar-se reinvertir passant al món financer de les empreses subministradores de la tecnologia inicial, la finalitat de les quals s'identifica amb les del món capitalista industrial. Durant el laboriós procés de producció, aquest segueix íntimament lligat als interessos forans. Mentre es compleix el cicle dels animals o dels cultius es fa necessària la compra de grans quantitats d'adobs, insecticides, pinsos, correctors, llits artificials i productes fitosanitaris en general que fan de l'empresa agrícola un insaciable client dels sectors abans anomenats. El producte consumat aleshores presenta un inconvenient greu, un esguerro que no s'havia previst: és un producte amb un cost de producció caríssim i per tant uns marges de benefici irrisoris que no compensen l'esforç ni els riscos emprats; i això quan tot va bé, ja que és molt freqüent no trobar sortida als productes ni tan sols rompent tots els motles de l'economia: és a dir produir fent fallides. Basta recordar els casos de l'albercoc, el raïm i l'ametla a la darrera campanya, agreujats en el nostre cas per la condició d'insularitat.

Enfront d'aquesta situació sorgeix la pregunta de perquè es continua repetint el cicle i, en conseqüència, els fracassos. Aquesta resposta és aliena al pagès i és conseqüència de l'exploitació duita fins a les darreres conse-

qüències per part de les indústries auxiliars transformadores i conservadores, els guanys de les quals es mantenen o incrementen independentment dels resultats soferts pel pagès. La clau d'aquesta hegemonia es deguda als factors limitants.

CONTROL DELS FACTORS LIMITANTS DE LA PRODUCCIÓ

Les activitats humanes es caracteritzen per anar adquirint cada vegada més complexitat, és a dir la cadena de producció s'allarga i ramifica donant lloc a una xerxa comercial que intenta abraçar el màxim de mitjans de riquesa. La complexitat d'aquesta xerxa té uns punts vitals, sense els quals no seria possible que aquesta organització productiva pogués dur a terme la seva finalitat i que per tant es veu sotmesa sense cap altra casta d'alternava a aquests punts bàsics, que en economia es denominen factors limitants de producció.

Encara que aquests factors només actuin a un moment determinat de la cadena, aquesta es veu condicionada per la seva presència, i d'aquí es fa fàcil deduir que el que controla aquests factors controla la resta de l'engranatge. El problema dins el sector agrari es veu a primera vista ja que aquests factors, no estan controlats per cap branca agrícola ni ramadera, sinó que es troben dins les mans de les indústries alienes a la problemàtica agrària, que controlen des dels despatxos de forma molt efectiva el seu camp d'operacions, que és el món pagès, i que com intermediaris fan una substanciosa sangria damunt ell.

GESTIÓ COMERCIAL

Quan al final del procés, salvant el risc i la dificultat, s'aconsegueix un producte determinat, aquest, per complir la seva finalitat s'ha de poder presentar al mercat per mitjà de la gestió comercial. El camp sempre s'ha preocupat per produir bé o malament, molt o poc, però ha deixat oblidat o al manco a un segon nivell la tramitació comercial. D'aquest desinterès inicial del pagès per la transacció mercantil se n'han aprofitat els intermediaris (mercaders i magatzemistes) que s'han situat al final del procés productiu, que se n'aprofiten i sotmeten el foraviler a les seves decisions i els capritxos del mercat que experimenta baixades regulars coincidint amb els cicles de recollida i venda dels productes.

Enfront d'aquesta situació caòtica i desordenada a la qual s'ha d'afegir l'envelliment progressiu de la mà d'obra foravilera (actualment la mitjana supera els cinquanta anys), les perspectives no són gaire optimistes i més bé es produeix un retrocés dins el ja de per si feble esperit lluitador i empenedor de l'home del camp, que pot conduir a un estat de fàstig d'aquest sector social. Si es vol estabilitzar la capavallada econòmica, així com afron-

tar la difícil empresa de revitalitzar el sector serà imprescindible una protecció que abraçi tots els nivells, sociopolític, econòmic i cultural, sense exclusió de cap casta.

—Políticament, és essencial la llibertat d'expressió i de gestió a tots els nivells.

—Socialment, assistència sanitària exquisida, per quant és el sector més exposat a tota casta de malalties i accidents; assequibilitat de les comoditats i distraccions que facin més lleugera la seva feina.

—Econòmicament, subvencions a baix interès. Retorn dels capitals engendrats a foravila. La creació de caixes rurals poderoses i efectives, al servei exclusiu dels interessos page-sos. La creació imminent de cooperatives de producció, venda i consum que exercesquin un meticolós control enfront dels mercats. El coneixement dels costos de producció reals agrícoles i ramaders, reflexant les amortitzacions sobre la terra, el capital i el treball. Participació econòmica i decisòria sobre les indústries auxiliars i transformadores, l'existència de les quals es veu lligada al sector agropecuari. Poder decisor sobre la gestió econòmica i fixació dels preus.

—Cultural, fomentar les escoles rurals als desplaçaments; beques exclusives a aquest sector. Promoure la formació tècnica i professional mitjançant cursos accelerats, demostracions pràctiques, orientacions a tots els nivells de l'empresa. Conscienciament de classe i remoure l'esperit col·lectivista.

Aquestes haurien de ser les mínimes aspiracions de qualsevol reforma que es plantejés seriosament: donar una nova entitat i personalitat al món camperol. Tot això és molt difícil, però no utòpic i encara que el recorregut sigui pràcticament zero i el que manca sigui prou llarg per començar immediatament, els resultats sempre han estat esperançadors quan s'ha fet qualsevol intent de socialitzar el món rural. Per abraçar tot un programa de reforma tan ample, i sobretot que obeesqui als interessos de foravila, cal apuntar a un Sindicat pagès, creat i regit per tots els estaments de la vida agrícola, lliure de tota pressió estranya i amb força, que li doni el ser de tots i al servei de tots, podent afrontar amb dignitat els problemes que amenacen ofegar la més humana de totes les activitats.

JOAN LLULL I GRIMALT

(Secció del camp)

OBRA CULTURAL BALEAR)

Homenatge a Marià Villangómez

Dies passats tengué lloc a la vila d'Eivissa, organitzat pel Congrés de Cultura Catalana, un homenatge al gran poeta eivissenc Marià Villangómez, que fou també, durant molt de temps col·laborador assidu de la revista **Lluc**.

S'adheriren a aquest homenatge l'Institut d'Estudis Eivissencs, el «Diario de Ibiza», Ràdio Popular d'Eivissa, l'Ajuntament d'Eivissa i l'Obra Cultural Balear.

L'acte s'inicià, en realitat, des de les pàgines del diari amb tot un conjunt d'escrits, en castellà i en català, dedicats al nostre poeta. Unes pàgines on es deixava constància de les qualitats humanes de Villangómez i del sentit d'un homenatge que no es pot aturar en unes representacions teatrals i en unes pàgines al diari. I això ho deixava ben clar n'Isidor Marí en el seu escrit: «Marià Villangómez... mereix un homenatge actiu i constant per part de tots els eivissencs i formenterers, un homenatge que significui el compromís de tots en la feina de recuperació lingüística, cultural i política del nostre poble. Un homenatge que tot just comença... (1)

A la tarda, al saló de teatre de l'Escola d'Arts i Oficis, tengué lloc l'estrena de **S'assemblea de ses dones**, d'Aristòfanes, traduïda per Villangó-

mez en un eivissenc col·loquial i bell per la seua puresa. Un èxit teatral i artístic i una bella versió d'en Villangómez s'entremesclaven espontàniament. El poble d'Eivissa respongué: no hi cabia una agulla, dins el teatre.

A continuació, Josep Maria Llompart, en nom de l'Obra Cultural Balear, dirigí unes paraules a l'homenatge: «Marià Villangómez —digué— ha lluitat, ha treballat... perquè el poble d'Eivissa prengui consciència d'ell mateix, arribi a la seva pròpia veritat, a la plena assumptió de la seva autèntica cultura, aqueixa cultura catalana que li ha estat amagada i negada i que és la base irreductible de la comunitat dels nostres pobles insulars».

Marià Villangómez, un poeta del poble, un home senzill, amb molt de seny, ha tengut el seu homenatge, un homenatge senzill i sense estridències.

**Assumiràs la veu d'un poble
i serà la veu del teu poble,
i seràs, per a sempre, poble.
Deixaràs de comptar les síl·labes,
de fer-te el nus de la corbata:
seràs un poble, caminant
entre una amarga polseguera.
Allò que val és la consciència
de no ser res si no s'és poble.
I tu, greument, has escollit. (2)**

Gràcies, Marià, pel teu constant homenatge a la llengua i a les terres d'Eivissa, pel teu homenatge constant al teu poble. Gràcies.

ENRIC RIBAS I MARI

(1) Marí, Isidor. **El sentit d'un homenatge**. Diario de Ibiza, del dia 28 de desembre de 1976.

(2) Poema de Vicenç Andrés Estellés, editat al cartell de l'àmbit de llengua del Congrés de Cultura Catalana.

Record de Gabriel Fuster

El propassat 19 de gener moria a Ciutat de Mallorca Gabriel Fuster Mayans, que popularitzà el pseudònim de Gafim. A les planes del diari illenc Balears, mantingué durant molts anys el caliu de la nostra llengua amb la seva secció Plaça Major. També és autor d'una obra en català Tres viatges en calma per l'illa de la calma. Però, en fer avui el seu record, LLUC vol agrair una vegada més la tasca de Gabriel Fuster al front de la nostra revista, com a director durant alguns anys. Aquest record i agraïment és ben sincer perquè, en una època no gaire propícia per a la nostra cultura i la nostra revista, Gafim va saber defensar i mantenir la subsistència d'un òrgan d'expressió tan vàlid com únic per a la promoció de la cultura autòctona de les illes. Al cel sia!

NOTA DE LA REDACCIÓ

La veu de les Illes

CORT

Setmanari
d'informació
general sobre la
problemàtica
del nostre poble

Avda. Antoni Maura, 24
Tel 21 31 54
CIUTAT

SALA PELAIRES
GALERIA D'ART

BOIX
HERAS
ARMENGOL

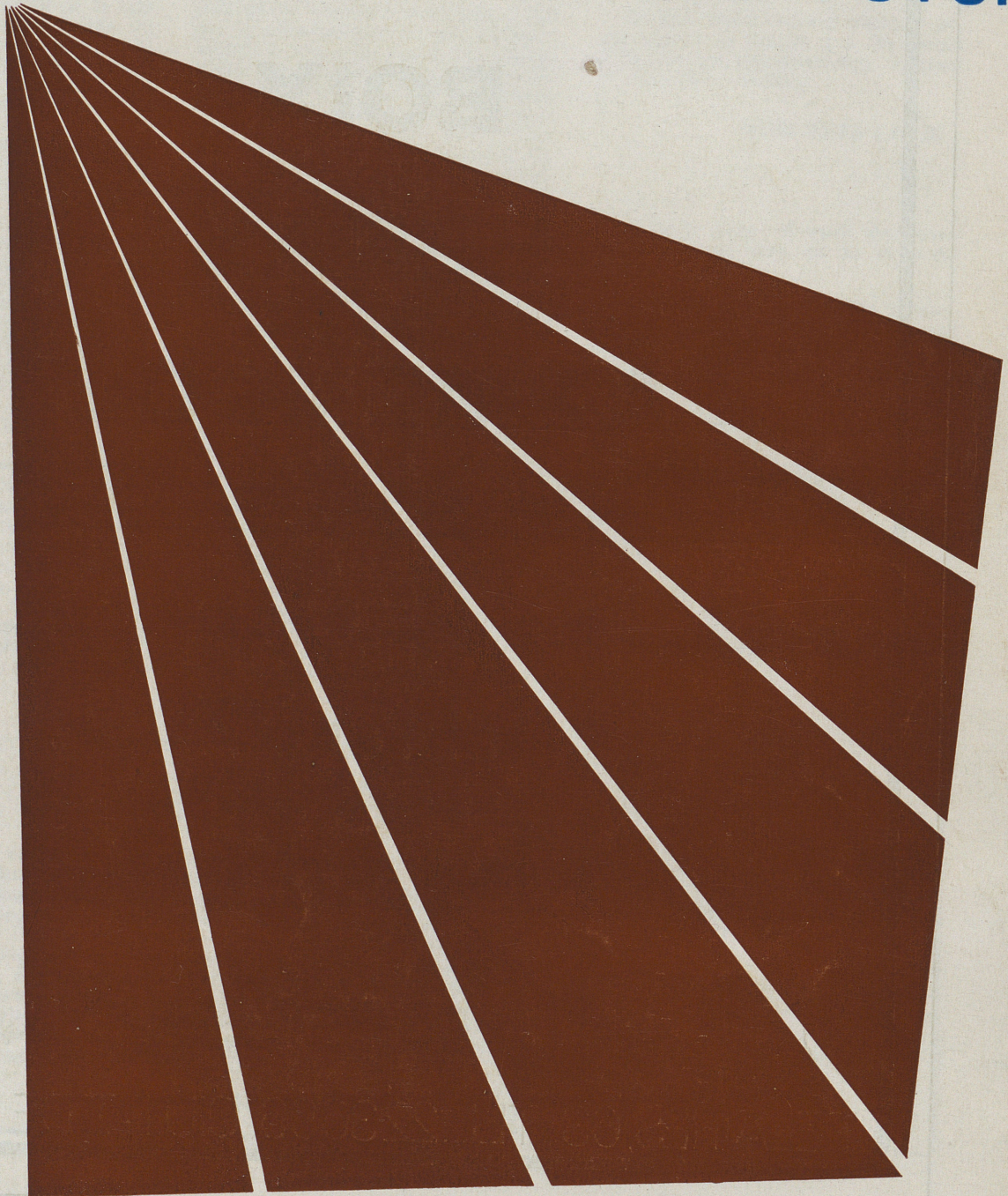
febrer 77

PELAIRES, 63 TEL: 223696 CIUTAT DE MCA.

*¿Encara no sou soci
de l'Obra Cultural Balear?*

CADA POBLE LLAURA EL SEU FUTUR

C/. Impremta, 1, pral. 2.^a

Tel. 22 32 99

Ciutat de Mallorca